

Upravitelj: Ljubljana, Pucničeva ulica 5.
Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24
Inseratni oddelek: Ljubljana, Pucničeva ulica 5 — Telefon št. 31-25, 31-26
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42
Računi: za Ljubljansko pokrajino pri pošto-
čkovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje
Italije Servizio Conti, Corr. Post. No 11-3118

EKSKLJUCIJSKO ZASTOPSTVO za oglaševanje iz Kr.
Italije in inozemstva ima
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

JUTRO

Izbija vsak dan razen ponedeljka
Naročnina znaša mesečno Lir 18.—,
za inozemstvo vključno s »Ponedeljskim Ju-
trinom« Lir 36.50.

Uredništvo:
Ljubljana, Pucničeva ulica št. 5, telefon
št. 31-22, 31-23, 31-24.

Rokopisi se ne vračajo.

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pub-
blicità di provenienza italiana ad estera:
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

Povečano delovanje v Cirenaiki in Tunisu

Zajeti ujetniki in avtomobili — Letalski napadi na sovražne kolone — 8 letal sestreljenih

Glavni stan Italijanskih Oboroženih sil je objavil 26. novembra naslednje 915. vojno poročilo:

Operativno delovanje se je večeraj povečalo v Cirenaiki in zlasti v Tunisu; v spopadih brzih oddelkov smo zaplenili nekaj nekaj ujetnikov.

Nazivlje neugodnim vremenskim razmeram so italijanska in nemška napadalna letala napadla sovražne kolone na premikanju; v letalskih spopadih so nemški lovci sestrelili 6 sovražnih letal; neko drugo letalo pa je strmoglavilo na tla, zadeto od protiletalskega topništva.

Letalski napadi na Palermo in druge kraje na Siciliji so ostali brez posledic; neko britansko letalo, ki so ga pogodile obrambne baterije, je v plamenih padlo v morje pri Geli; pilot, ki se je rešil, je bil zajet.

Ducejevo priznanje junaškim letalcem

Operacijsko področje 25. novembra s. Z. neprestanimo udeleževanjem italijanskih letalskih in podmornskih sredstev proti angleškim edincem, ki operirajo ob francoski Severni Afriki, je bilo mogoče doseči 24. novembra vrsto novih zmag. Razen rušilca in parnika velike tonaže, ki so ju naše podmornice potopile, so torpedna letala s Sardinije, ki so vedno pripravljena za napad z drznostjo in vneto, ki je italijanskemu letalstvu dala že toliko odličnih zmag, zadela in potopila nadaljnje tri transportne ednice Anglo-Američanov. Njih udeleževanje in njih uspe-

hi udarjajo sovražnika v življenjskem področju podmorskih transportov in učinkovito vplivajo na možnost dovajanja oskrbe, ki je nasprotniku neobhodno potrebna za nadaljevanje akcije. Poudariti je treba, da je samo italijansko letalstvo od dneva izkrcanja nasprotnika v francoski Severni Afriki potopilo pred alžirskim; in tuniskim obalami 10 parnikov in 4 vojne ednice.

V splošnem okviru tega živahnega bojnega udeleževanja je smatrati akcijo dne 24. t. m. za najbolj drzno in najbolj uspešno, ker je bila izvedena pri belem dnevu nekaj deset milj od alžirske obale in torej v bližini številnih letalskih oporišč, s katerimi bi nasprotniki lahko razčistili z vsemi silami svoje edince. Razen tega so naša letala operirala v izredno slabih vremenskih okoliščinah in so dosegla področje za napad preko obširnih predelov z nevihtami, s čemer je bila znova potrjena spretnost in žilavost naših hrabrih posadk.

Pred bojnimi letali so v jutru odšli na pot številni zvidniki, ki so sporočili našim oporiščem natančna obvestila o kretanju nasprotnika na morju. Prvi napad se je pričel ob 13.30, kakih 10 milj severnozhodno od rta Bougaron. Napad je izvedla patrulja torpednih letal, ki si je zbrala za cilj preokantlantsk 20.000 tonski parnik, ki je bil očitno dodeljen prevajanju četa. Ob silni protiletalski reakciji spremljevalnih edinic so se naša letala približala ednici, odvrkla bombe in torpeda ter parnik zadela z dvema torpedoma. Velika ladja se je takoj ustavila, se nato nagnila in se potopila.

Angleško barbarstvo proti italijanski civilizaciji

Plamteč protest Akademika Marcela Piacentinija

Rim, 23. novembra.

Arhitekt Marcel Piacentini, član Kr. italijanske Akademije je postal »Giornale d'Italia« naslednje pismo, ki izraža ogorčenje proti Anglosasom, kateri se ne bore samo proti italijanskemu narodu, ampak uničujejo predvsem kulturne spomenike:

»Podlosti, ki jih Anglosasi počenjajo proti našim ljubljim mestom nimajo primere v zgodovini. Označajo barbarov s katero smo že 2.000 let navajeni označevati one, ki so prihajali uničevati našo visoko civilizirano deželo, ni dovolj primerna za žigovanje sramotne podlosti naših sednjih sovražnikov. Kajti one barbare, je oblikoval primitiven in divji nagon, kakor ga lahko čutijo dečki, ki so zrastle brez vzgoje in brez vesti v svojem svetu, ki še ni poznal omike. Ti pa delajo s polno zavestjo in uničujejo s točno voljo. Pri tem jih podpira njihova tehnika, katere so se naučili od nas. Njihova namera ni samo trostiti varljivi prelah med ljudstvo, marveč hočejo izbrisati vse ono, kar najjasneje, najočitnejše in najvernejše priča o naši civilizaciji. Anglosasi hočejo uničiti latinsko civilizacijo. In kakor so to tisočkrat poskušali z negiranjem in obkroževanjem, poskušajo to danes neposredno in divje proti odličnim spomenikom, proti vedno živečim simbolom največje omike, ki je kdaj nastala in ki še vedno traja na svetu.

Vztrajnost njihovih napadov dokazuje, da hočejo zadeti umetniška dela, ki jih sami v svoji lakomnosti in proststvu ne morejo niti posnemati. Oni smatrajo te naše spomenike za stare zaprane predmete, ki so popolnoma brez koristi in jih je treba pomesti. Zato izvršujejo barbarske napade z mehanizmom proti 2000-letni evropski omiki.

Anglosasi pa se zopet enkrat motijo. Italijani bodo do zadnje kaplje krvi branili svoje velike bogastvo, ki ga predstavlja njihova civilizacija. Še bolj se motijo, ko hočejo priznati, da je še latinska civilizacija kljub vsem nasprotjem po rimski dobi še enkrat obnovila s krščanstvom in s preporodom. Ona ima v sebi silo za zopetno obnovo in za ponovni povratek k najbolj vzvišenim čudežem duha in volje.

Italijansko-nemško bratstvo v orožju

Pred kratkim smo opozorili na nezlomljivo skupnost in neporušno povezanost Osi v tej vojni, ki se kaže na vseh področjih povezanega delovanja obeh veleil: od političnega, kulturnega, gospodarskega in socialnega do vojaškega in vojnega sodelovanja. Zelo tehtno je italijansko-nemško bratstvo v orožju prikazal te dni glavni Göringov organ »Nazionalzeitung« iz Essena v članku »Tovariš v orožju«. Po članku posnemamo:

»Tovarištvo v orožju med Italijo in Nemčijo se je vedno uveljavilo tudi v zelo težkih trenutkih in je prestalo hude preizkušnje, saj so bili trenutki, ko je »preizkušnja ognja« zahtevala odpornost in zares neupogljivo gorečnost. Nevarni trenutki za sleherni zavezništvo nastopijo tedaj, ko sovražnik izkoristi kak neuspeh za to, da bi sejal strupeno seme nezaupanja in tiho prišepetavanja dvoma. Ta, ko svet stari sistem izredno vztrajno uporabljajo Angličani proti Nemcem in Italijanom.

V zvezi z dogodki v Afriki se Angličani in Američani trudijo, da bi omajali moralno trdnost italijanskega naroda z grožnjo hudih letalskih napadov. Toda ti nadse stabi psihologi pozabljajo, da je italijanski narod silijno vzdržal nekoč sankcije. Odgovorili so, da se jim morale italijanske množice privaditi, so bile zelo hude in trajajo brez pretrpčnosti še danes, toda narod čudovito vztraja, ker razume, da so potrebne, in spoznava, da jim je v enaki meri podvržena tudi zavezniška Nemčija, da bi razgovorila zmagoslavni konec vojne. Zato se razume samo po sebi, da angleško-ameriška propaganda ne bo uspela. Italijani so narod, ki je skromen v svojih dnevnih zahtevah in ki dela prepevajoč, kajti Italijani so vednega razpoložljivi. Te vrline so ogromnega pomena v težkih urah. Italijanski narod je poln one uhranosti in mirnosti, ki vzbujajo zaupanje. Italijanski bojevniki v Afriki so vedno opazili, da je tovarištvo italijanskih vojakov ne le iskreno, temveč — da se tako izrazimo — vedno nasmejan. Italijani so sinovi sonca in nanje neprimerno manj vplivajo stvari, ki nas na severu včasih zelo teže. Način, kako Italijani jemljejo na znanje gotove položaje, deluje kakor pomirjevalno sredstvo. Izbrane italijanske formacije, ki se bore v Afriki, pa tudi one ki se bore na vzhodnem bojišču, so sestavljene iz odličnih vo-

jakov in izkušenih borcev, ki se bore, lahko rečemo, brez prestanka že od abezinske vojne dalje. Upravičeno se smemo vprašati, ali pravilno ocenjujemo storitve naših tovarišev v orožju, ki so tako zvesto na naši strani. Italijanski narod je vedno silijno vzdržal in bo vzdržal tudi v bodoče na naši strani vse do končne zmage. V družbi s temi tovariši v orožju bomo kos vsem novim položajem in dosegli bomo nove zmage. Povezani smo drug na drugega na življenje in smrt. Zgodovina nam je namenila, da korakoma skupaj po poti slave, in nič nas ne bo moglo več ločiti.

Rojstni dan predsednika portugalske republike

Lizbona, 25. nov. s. Rojstni dan predsednika portugalske republike generala Carmone je bil proslavljen izredno svečano. Ministrski predsednik Salazar je ob sprejemanju vseh članov vlade čestital šefu države v imenu vlade in naroda. Enako so se generalu Carmoni poklonili člani diplomatstkega zbora, šefi oboroženih sil in drugi predstavniki oblasti. Ves tisk izražal v svojih člankih ob tej priliki zaupanje in vdanost portugalskega naroda svojemu šefu.

Podmornice so strah za Anglosase

Lazbona, 26. nov. s. Kanadski mornariški minister je glede na nevarnost podmornic v Atlantiku izjavil, da je položaj zelo težaven. Čeprav so sile Osi, je dejal kanadski minister, osredotočile veliko število podmornic v bližini Gibraltarja in v zapadnem Sredozemlju, da bi tamkajšne mornice oskrbovane angleško-ameriškega ekspedicijskega zbora v severni Afriki so vendar mnoge izmed njih ostale na Atlantiku, kjer nadzorujejo vsa pomorska pota. Minister je še dodal, da je Velika Britanija nazivlje temu, da je bilo doslej potopljenih samo v zalivu San Lorenzo kakih 20 zaveznikovih trgovskih ladij, zahtevala nič manj kakor 17 kanadskih korvetnih ladij za zaščito izkrcevalnih operacij v severnem Atlantiku.

Hudi oklopni in pehotni boji na vzhodu Vsi sovražni napadi so bili zavrnjeni — Velike sovjetske izgube

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 26. nov. Nemško vrhovno poveljstvo je izdalo danes naslednje vojno poročilo:

Med Volgo in Donom in v velikem loku Dona trajajo hudi oklopni in pehotni napadi sovržnika dalje. Bili so v ogorčenih borbah zavrnjeni. Sovražnik je izgubil ponovno številna oklopna vozila. Lastni letalski napadi so povzročili sovražniku velike izgube na ljudeh, težkem orožju in raznovrstnih vozilih.

V Stalingradu so se tudi večeraj zrušili sovražnikovi napadalni poskusi.

V srednjem odseku fronte je sovražnik dne 25. novembra v področju južno od Kalinina in jugovzhodno od Toropca prešel v pričakovani napad. V hudih borbah so bili vsi njegovi napadi z velikimi izgubami zavrnjeni, nekateri krajevni vodji pa izravnani v protisunkih. Pri teh akcijah je bilo uničenih spet 18 sovjetskih oklopnih voz.

Strahotne človeške in materialne izgube sovjetskih oddelkov

Berlin, 26. nov. s. Vsi današnji listi objavljajo na vidnem mestu vesti, ki so prišle z vzhodnega bojišča v zadnjih 24 urah, zlasti one, ki se nanašajo na ostre obrambne boje v velikem Donovem kolenu, kjer so nemške letalske sile povzročile sovražniku zelo hude izgube na ljudeh in vojnem gradivu. V velikem loku Dona in južozapadno od Stalingrada, kakor obveščajo tukajšnji pristojni krogi, so boljše vojske večeraj močno napadali. Zlasti na odseku ob Donu so morale oborožene sile Osi vzdržati srdeče boje proti sovražnim oboroženim silam, ki so se zbrale na manjšem prostoru in so jih podpirali številni tanki. V hudih akcijah pa so nemške čete obranile svoje postojanke in na nekaterih mestih so bile spet vzpostavljene vezi med oddelki, ki so bile začasno prekinjene. Boljševiki so utrpeli zelo krvave izgube.

Tudi na odseku med Volgo in Donom so morale nemške in rumunske čete vzdržati silovite napade. Na tem odseku so se vršili številni boji na nož. Boljševiki so napadali v valovih in so se pri tem posluževali številnih edinc. Nemško topništvo, zlasti pa protitankovske baterije so povzročile v sovražnih vrstah strahotne pajzane; 24

V Cirenaiki in v Tunisu je bilo v spopadih prednjih oddelkov uničenih več sovražniških motornih vozil in privedenih večje število ujetnikov. Kolone na pohodu v taborišča in izhodiščne postojanke v zapadni Cirenaiki so bile bombardirane. V tuniskem visokogorju so oddelki letalstva obstreljevali sovražne oklopne motorizirane oddelke ter zbirališča čet.

V Sredozemskem morju in nad zapadnim obalnim ozemljem je angleško letalstvo večeraj izgubilo 8 letal. Pogrešajo 6 lastnih letal.

Odločen nemški demanti

Berlin, 25. nov. s. Iz vojaškega vira se odločno demantira nedavna sovražna trditve, da je Sovjetom med njihovo sedanjo ofenzivo uspelo doseči zvezo s Stalingradom.

boljševiških tankov je ostalo na terenu. Nadaljnje izgube je sovražniku prizdevalo nemško letalsko orožje, ki je v zaporednih valovih bombardiralo sovražne sile, ko so se pripravljale na napad. Na nekem odseku tega bojišča med Volgo in Donom so boljševiki proti večeru poskušali prebiti nemške postojanke, pri čemer so se poslužili konjeniških eskadronov. S spretnim manevriranjem na bojišču se je ta poskus izjalovil in sovražnik se je moral umakniti, pri čemer je pustil na terenu na tisoče mrtvih in ogromne količine vojnega gradiva.

Doznava se nadalje, da to nemški motorizirani oddelki izvršili v zadnjih 24 urah več ofenzivnih izpadov na operativnem odseku Kalmiške stepe in razvijali razne sovjetske postojanke. Po silajni okoliščini potegajo so nemške oborožene sile obdale večje sovjetske skupine in so po sredi tih bojih polastile neke utrjene postojanke, ki je v taktičnem pogledu zelo pomembna. V teku teh operacij so nemški grenadieri uničili eno baterijo in zaplenili 10 skoraj povsem nedotakanih topov, 40 vozil, večje število konj in kamel in znatne količine vojnega gradiva.

Nemške čete v Rusiji so dosegle vse cilje, postavljene jim za 1. 1942

Čas je postal najboljši zaveznik Osi

Berlin, 25. nov. Organ nemških SS-oddelkov »Das Schwarze Korps« objavlja o sedanjem položaju uvodnik, v katerem piše med drugim:

Lanska zima se je začela za nas z razočaranjem zaradi nujnosti prekinitve ofenzive ob nastopu hudega mraza, kar je pomenilo začetek hude obrambne vojne, ki je trajala do pomladi. Od tedaj dalje vemo, da nimamo proti sebi samo ogromnih množic ljudi in orožja, temveč tudi satanski režim, ki brezobzirno pošilja človeške množice v klavnočo. Danes vemo, da gre za težko stvar, ki nima primere v naši zgodovini.

Zato pa je letošnja zima izgubila značaj neznanke, ki bi se je bilo treba bati. Oborožene sile Nemčije in njenih zaveznikov so preteklo mesec dokazale, da so izšle iz peklenske preizkušnje še bolj močne in učinkovite. Dosegle so vse cilje, ki jih je bilo določilo vrhovno poveljstvo. Cilj ofenzive leta 1942 ni bilo zasedanje mest, temveč ločitev Sovjetske zveze od južnih virov.

Izkušnja nas uči, da zima ni primeren čas za velike odločilne operacije, temveč zahteva celotni odmor v borbi. Izjeme se lahko pojavijo le tedaj, kadar se pojavijo izredno ugodne okoliščine, ki dopuščajo premaganje tveganj in nevarnosti zimskega vojevanja, ali pa kadar so poveljstva ponorela, kakor na primer boljševiške poveljstvo, ki ni nikdar poznalo pravega razmerja med zaposlenimi, silami in doseženimi uspehi.

Sovjetska strategija je negibna. Po izgubi več rodovitne ukrajinske zemlje in rudnikov mangana, železa in premoga v Donskem bazenu in na Kubanskem, po izgubi več petrolejskih področij, ogromnega dela vojnega gradiva in toliko milijonov ljudi, bi Stalin moral to zimo dosledno varovati svoje sile do skrajnosti. Toda boljševiki doslednost ne poznajo. Zato moramo upoštevati možnost, da bo Stalin vrgel v borbo svoje poslednje rezerve, da bi poskušal letos doseči, kar se mu lansko leto ni posrečilo.

Nemška vojska in nemško vrhovno poveljstvo pa čakata na vse to s mirno hladnokrvnostjo. Oba sta prestala že vse drugačne preizkušnje. Razen tega so to zimo nemške in zavezniške armade pripravljale na skrbno izbranih postojankah in razpolagajo z odlično oborožitvijo in opremo, med tem ko je tudi oskrbovalna organizacija popolna. Nemški delavci in inženjerji niso namreč spali. Vsa vprašanja, ki so se pojavila prejšnjo zimo, so bila letos rešena. Mraz ne bo več zaustavljal naših lokomotiv, niti blokiral naših strojev.

A tudi v pogledu organizacijske tehnike smo sedaj že pripravljeni na dolgo vojno. Kar je nemški narod preteklo poletje pripravil v svojih tvornicah ob sodelovanju milijonov inozemskih delavcev, ni bilo še vrženo na vojno tehtnico. Sadovi tega ogromnega napora komaj sedaj dozorevajo. General »čas« je naš zaveznik. General »zima« nas je naučil mnogo stvari in mučidel sedaj nasprotne. Stalnovi sužnji bodo morali prebiti zimo, brez premožga in

se bodo morali zadovoljiti s porcijami hrane, ki predstavljajo zelo skromen del naših obrokov. Četudi bi sovjetski kolos poskušal letos novo zimsko vojevanje, bo izšel iz njega še bolj oslabilen. Sicer pa njegove sile ne morejo biti neizčrpne; nekega dne, prej ali slej, se bodo neizprosno zbrle.

Požrtvovalnost in junaštvo rumunskih čet

Bukarešta, 25. nov. s. Komentirajoč vesti z vzhodne fronte tudi danes rumunski listi poudarjajo, kako velik je delež rumunskih čet v sedanjih operacijah. Zopet so rumunske čete v hudih bojih teh dni pokazale svoj duh žrtvovanja in svoje junaške kreposti.

Sovjetski vojni industriji primanjkuje elektrike

Bern, 25. nov. s. Sovjetska vojna industrija se bori s hudimi težkocami ne samo zaradi pomanjkanja surovin in vedno večjih težkoč s prevažanjem, temveč tudi zaradi nezadostnosti električne energije. Z nekim proglasom sovjetske vlade se delavcem priporoča, naj z njo kar najbolj štedijo. Ne samo posamezne tvornice, pravi proglas, temveč vsa sovjetska industrija mora štediti, ne da bi s tem škodovala proizvodnji. Na tisoče kilovatov električne energije se izgubi brez koristi za delo. Treba je uvesti pravo disciplino štednje. Ne sme se pozabiti, da bo v zvezi z vojnimi operacijami naša fronta potrebovala vedno več tankov, topov, letal in streliva. Mlade delavce je treba predvsem učiti umetnosti štedenja z električno energijo. Vsa država, zaključuje proglas, mora v vojnem času sprejeti zakon štedenja.

Japonski rušilci v indijskem oceani

Rim, 25. nov. s. Agencija Reuter poroča o napadu japonskih rušilcev v Indijskem oceanu.

Lorenzo Marques, 25. nov. s. Semkaj je dospelo 50 brodolomcev z ameriškega parnika »Alco Pathfinder« in 8 brodolomcev z norveškega parnika »Gudna« Obe ladji sta bili torpedirani in potopljene v Mozambikskem kanalu.

Na Kitajskem sestreljena ameriška letala

Kanton, 25. nov. s. Med poskusom napada skupine severnoameriških letal na Kanton so japonski lovci združili dva »Curtissa F-40«. Ostala letala so bila prisiljena k umiku predtem ko so v neredu z velikimi vršine odvrkla nekaj bomb, ki niso povzročile škod.

Iz japonske vlade

Tokio, 25. nov. s. Zaradi boleznih notranjega ministra Juzave je notranje ministrstvo začasno prevzel ministrski predsednik Tojo.

Seja senatne komisije za zunanje finančne zadeve

Rim, 25. nov. s. Pol predsedstva senatorja Martina Francina in ob navzočnosti državnega tajnika za finance se je sestala senatna komisija za zunanje zadeve, trgovinsko izmenjavo in carinsko zakonodajo. Proučeni in odobreni so bili zakonski načrti, tičejo se začasnega uvoza in izvoza (poročevalec Brezzi), vojnih pokojnih albaniskim invalidom in osebam družin vojakov, umrlih v vojni (poročevalec Somma), plačil v Franciji, Tunisu, Alžiru, francoskem Maroku in Tangerju, pokojnih in drugih stalnih prejemkov italijanskih državljanov ki tam prebivajo (poročevalec Bollati), nove ureditve železniške družbe Dunav-Sava-Adriatico (poročevalec Portarini), Zavoda za kolonizacijo Italijanov v tujini (poročevalec Bianchini). Razen predsednika in državnega tajnika so se debate udeležili poročevalci in senatorji Giannini, Imperiali in Ariotta.

Italijansko-hrvatsko kulturno sodelovanje

Zagreb, 26. nov. s. V prostorih Italijanskega kulturnega zavoda je bila večeraj otvoritvena seja ob nastopu novega akademškega leta. Manifestacije, ki je imela še prav poseben pomen spričo navzočnosti italijanskega Akademika Francesca Severija in rektorja vseučilišča v Pisi nacionalnega svetnika Biggina, so se udeležili tudi italijanski poslaniki in italijanske oblasti v Zagrebu, s hrvatske strani pa zunanji in prosvetni ministri, rektor zagrebskega vseučilišča in številni predstavniki kulturnih krogov.

Sej je otvoril italijanski poslanik Casertano, ki je v svojem otvoritvenem govoru poudarjal stalno skrb fasizma za vrednotenje duhovnih vrednot in pa glede prizadevanj po vedno bolj tesnem italijansko-hrvatskem kulturnem sodelovanju.

Hrvatski zunanji minister Lorković je v italijanskem jeziku izrazil v imenu vlade pohvalo za sijajno delo, ki ga razvija italijanski kulturni zavod, ter je porabil priliko, da se je s hvaležnostjo spomnil vsega, kar hrvatska kultura dolguje italijanskemu vplivu, poudarjajoč nadalje, da je sprčo sedanjega velikega konflikta zelo značilna ta kulturna delavnost za medsebojno poznavanje na področju znanosti in umetnosti.

Prof. Biggina je nato obrazložil delovni program, ki ga bo zavod razvijal v novem letu in ki predvideva poleg normalnih tedajev in ciklov predavanj tudi več novih manifestacij za čim tesnejše razvijanje italijansko-hrvatskih kulturnih odnosov.

Zagreb, 26. nov. s. Italijanski akademik Francesco Severi je imel sredi v Italijanskem kulturnem zavodu v navzočnosti članov hrvatske vlade, diplomatstva zbora, ustajskih voditeljev in izbranih občinstva predavanje o priliki 300 letnice smrti Galileja. Predavatelj, ki ga je občinstvo predstavljal predsednik Hrvatske akademije znanosti, je v svojem predavanju obrazložil življenje in delo velikega Italijana, ki ga je spretno vključil v zgodovino italijanskega znanstvenega in filozofskega razvoja.

Predavanje italijanskega znanstvenika v Rumuniji

Bukarešta, 25. nov. s. Akademik Salvatore Riccobono je te dni imel vrsto predavanj na glavnih rumunskih univerzah. V Bukarešti je prof. Riccobono otvoril akademsko leto Italijanskega kulturnega zavoda v Rumuniji in predaval o rimskem in italijanskem pravu.

Protiboljševiška skupnost vse Evrope

München, 25. nov. s. »Münchner Nachrichten« posvečajo članek obletnici protikominternskega pakta, poudarjajoč izvor in pojasnjujoč učinkovitost pakta v šestih letih obstoja v življenju evropskih narodov in v borbi, ki jo vodijo za svojo svobodo. Iz protikomunističnega pakta je kmalu nastal vs-evropski pakt proti sovražnikom Evrope na vseh kontinentih in vseh državah. Ob Nemčiji se danes bore razen držav, ki so tvorile ob pričetku pakta. Že prostovoljno iz vsch premaganih narodov in celo iz prebivalstva same Rusije. Lahko se reče, da segajo meje nove protiboljševiške Evrope do tja, kamor se je postrojilo orožje nove Evrope. Evropski narodi, ki se zavedajo skupnosti stremljenja, zaradi katerih so povezani v skupno usodo, se bore proti demokracijam in ni več daleč dan zmage novega reda nad starim. Redko v zgodovini je bil skladen tak življenjski pakt, kakor je protikominternski.

Madrid, 25. nov. s. Tukajšnji listi obširno komentirajo sedmo obletnico podpisane protikominternskega pakta in pišejo, da je španija k paktu pristopila med svojo osvobodilno vojno in da je bolj ko kdaj strnjena z evropskimi narodi, ki se bore proti komunistični nevarnosti. Strnjena je okrog generala Franca s prisego, da se komunistem ne bo nikoli več vrnil na njena tla. Ti si so roklonili junaštvo proti boljševiški Rusiji borečih se narodov in pišejo, da španija dviga misel k vojakom, ki se na ruski fronti bore za novi evropski red.

Narečite se na romane Dobre knjige!

Slovesen pogreb profesorja Nana

V sredo dopoldne je bila v žirno okrašenih uršulinskih cerkvi črna masa za profesorja Umberto Nana, ki so ga meseca maja barmarsko ubili komunisti. Službi božji so prisostvovali Visoki komisar, Poveljnik XI. armadnega zbora, Zvezni podtajnik v zastopstvu Zveznega tajnika, Poveljnik divizije planinskih lovcev, Poveljnik pehotne divizije in drugi zastopniki oblasti. Prisostvovali je tudi osebje družbe »Emona«, pri kateri je bil zaposlen pokojni prof. Nana in kjer so zelo cenili njegovo delavnost. Med osebjem »Emona« smo opazili tehničnega ravnatelja Medica in ing. Natillia. Vojaški kaplan je po božji službi podelil odvezo posmrtnim ostankom, na katere je bil položen venec, ki ga je poslal Visoki komisar.

Ob 16. se je iz Doma fašijev razvil veličasten sprevod z vojaško godbo proti postaji. Ob krsti je hodilo častno spremstvo Milice, pred krsto pa so nosili številne vence, med katerimi je bil tudi venec Visokega komisarja, Poveljnika armijskega zbora, Zveznega tajnika, Fašistične zveze.

Naraščajoče nezaupanje med Anglijo in Ameriko zaradi Darlana in De Gaulle

Rim, 25. nov. s. Serijska izdajstva admirala Darlana, ki so v začetku navduševala Anglo-Američane, vzbujajo zdaj že v angleškem taboru hude skrbi, ker ne morejo jasno spregledati, kam merijo Darlanove dejanja. Ker je Darlan izdal svojo domovno in nesrčno prodal ozemlja francoskega kolonialnega imperija, se Angličje boje, da bo Darlan storil še nadalje izdajstvo in se popolnoma zaslužni Američanom v škodo angleških interesov.

Tolmači takega angleškega razpoloženja so londonski listi. »Daily Herald« piše, da primer Darlana še vedno vzbuja skrbi in da ga niti ne morejo smatrati za likvidiranega. List trdi, da je celotni politični položaj Severne Afrike skrajno težak. Res je, da morajo imeti obzir vojaškega značaja prednost pred očitno političnega značaja, toda, poudarja list, vendarle ostanejo dejanja dejanja in prav dejanja so tista, ki povzročajo skrbi v primeru Darlana. Sprva se je mislilo, da je Roosevelt pojasnil vprašanje z dvema izjavama v preteklem tednu, toda zdaj se zdi da ni tako, ker je Darlan govoril v alžirskem radiu in se ponašal, kakor da bi bil naravnost šef nove višijske vlade, ki se je preselila v Severno Afriko. Zaradi tega so se degolisti znova vznemirili in to povzroča luč tu skrbi, ker je znano, da se je drugi izdajalec de Gaulle z dušo ta telesa prodal londonski vladi, ki ga doborotno ščiti kot enega izmed svojih najbolj priljubljenih marionet.

Vojaški dopisnik »Daily Herald« svari s svoje strani Anglo-Američane, naj ne računajo preveč na pomoč francoskih čet v Severni Afriki, in trdi, da bi bilo neupametno pričakovati na pr. pomoč od garnizije v Tunisu.

»News Stateman and Nations« označuje Darlana kot »oportunist«, katerega zapovedi odvzema smisel atlantski liniji ter dodaja, da predstavlja Darlanovo sodelovanje z Anglo-Američani »žalostno fazo«, ki bo gotovo imela katastrofalne učinke na opozicijo, ki je ostala v Franciji.

Izpred vojnega sodišča

Vojaško vojno sodišče Vrhovnega poveljstva Oboroženih sil Slovenija-Dalmacija, odsek v Ljubljani, je izrekel naslednjo sodbo o stvari proti:

Fortuni Ivanu, sinu Mateja in pok. Marije Gantar, roj. v Podlipi 29. VIII. 1914, bivačemu v Rotonu pri Podlipi, mizarju, nahajajočemu se v zaporu. Obtožen je bil:

a) prevratne družbe (čl. 4. naredbes z dne 3. X. 1941 in sledenih iz dodatkov), ker je v okolici Vrhnike v nedoločenem času do 30. septembra 1942 sodeloval pri prevratni družbi, naperjeni za nasilni prevrat političnega, gospodarskega in družbenega reda v državi;

b) sodelovanja pri oboroženem krdelu (čl. 16. naredbes z dne 3. X. 1941), ker je v zgoraj omenjenih časovnih in krajevnih okoliščinah sodeloval pri oboroženem krdelu, ustanovljenem z namenom izvrševanja zločinov proti varnosti države;

c) nedovoljene posesti orožja, streliva in eksploziv (čl. 2. naredbes z dne 24. X. 1941), ker je v zgoraj omenjenih časovnih in krajevnih okoliščinah brez predpisane dovoljenja bil v posesti orožja, streliva in eksploziv.

Iz teh razlogov je sodišče spoznalo Fortunio Ivanu za krivega pripisanih mu zločinov ter ga obsodilo na dosmrtno ječo, na trajni preklje vršitve javnih služb, na zakoniti preklje, na plačilo razpravnih stroškov, pristojbine za sodbo ter vzdrževanja v ječi, kakor tudi na izgubo možnosti za oporoko ter očetovske in soprogojske oblasti. Odredilo je, da se sodba v izveščku objavi v »Jutru« v Ljubljani in v »Piccolu« v Trieste.

Ljubljana, 18. novembra 1942-XXI.

Vojaško vojno sodišče Vrhovnega poveljstva Oboroženih sil Slovenija-Dalmacija, odsek v Ljubljani, je izrekel naslednjo sodbo o stvari proti:

Plesku Mirku, sinu Josipa in Cresnik Antonije, roj. v Ljubljani 3. V. 1922, bivačemu na Sv. Petru cesti 43, uradniku, nahajajočemu se v bescstvu. Obtožen je bil:

a) prevratne družbe (čl. 1. naredbes z dne 3. V. 1942), ker je v Ljubljani v nedoločenem času do 25. avgusta 1942 sodeloval v družbi, naperjeni za nasilni prevrat političnega, gospodarskega in družbenega reda v državi;

b) prevratne propagande (čl. 5. naredbes z dne 3. X. 1941), ker je v omenjenih okoliščinah razvijal propagando za nasilni prevrat reda v državi;

c) sodelovanja v oboroženem krdelu, ker je v istih okoliščinah sodeloval pri oboroženem krdelu, ustanovljenem z namenom izvrševanja zločinov proti varnosti države (čl. 16. naredbes z dne 3. X. 1941);

d) nezakonite posesti orožja in streliva (čl. 2. naredbes z dne 24. X. 1941), ker je v omenjenih okoliščinah bil v posesti orožja in streliva brez dovoljenja pristojne oblasti.

Iz teh razlogov je sodišče spoznalo Plesku Mirku za krivega pripisanih mu zločinov in ga obsodilo na dosmrtno ječo, na trajni preklje vršitve javnih služb, na za-

Apel na človekoljubna srca

Osebe, ki je zaposleno z razdeljevanjem živiliških nakaznic, je dobilo od magistrata nalog, da naj spomni meščane o prihranku prihodnje izročitve živiliških nakaznic za mesec december, na sveto dolžnost človečanske vzajemnosti, ki nalaga premožnejšim, da obrnejo svoj pogled na manj imovite, ki v hladnem letnem času nimajo kaj obloči.

Plemenita pobuda za zbirko ponočnih oblik za siromašne, ki se vrši pod okriljem občinskega podpornega urada, bo naletela nedvomno na enodušno odobravanje meščanstva, ki bo nedvomno po svojih možnostih doprineslo k dobrodelnemu namenu.

Magistrat trka na človekoljubno čustvo meščanstva in je prepričan, da se bo slednje odzvalo s popolnim razumevanjem ter da bo pokazalo plemenitost do bednih nesrečnikov.

Darovalci so naprošeni, da izročajo svoje darove v poslovalnicah: Francišanska ul. 6, Karunova 14 (Trnovo), Zibertova 27 (Šiška), Ob Ljubljani 29 (Moste) ali pa, da sporoče svoj naslov osrednjemu uradu v Puccinjevi ul. št. 9.

Apel na človekoljubna srca

Osebe, ki je zaposleno z razdeljevanjem živiliških nakaznic, je dobilo od magistrata nalog, da naj spomni meščane o prihranku prihodnje izročitve živiliških nakaznic za mesec december, na sveto dolžnost človečanske vzajemnosti, ki nalaga premožnejšim, da obrnejo svoj pogled na manj imovite, ki v hladnem letnem času nimajo kaj obloči.

Plemenita pobuda za zbirko ponočnih oblik za siromašne, ki se vrši pod okriljem občinskega podpornega urada, bo naletela nedvomno na enodušno odobravanje meščanstva, ki bo nedvomno po svojih možnostih doprineslo k dobrodelnemu namenu.

Magistrat trka na človekoljubno čustvo meščanstva in je prepričan, da se bo slednje odzvalo s popolnim razumevanjem ter da bo pokazalo plemenitost do bednih nesrečnikov.

Darovalci so naprošeni, da izročajo svoje darove v poslovalnicah: Francišanska ul. 6, Karunova 14 (Trnovo), Zibertova 27 (Šiška), Ob Ljubljani 29 (Moste) ali pa, da sporoče svoj naslov osrednjemu uradu v Puccinjevi ul. št. 9.

50.000 lir za revne je poklonil Zavod za združništvo

Pokrajinski zavod za združništvo v Ljubljani je v želji, da podpre obširno podporo akcijo pokrajinskega urada za podporo pri Visokemu komisariatu tako v glavnem mestu, kakor v ostalih pokrajini, poslal Visokemu komisariatu znesek 50.000 lir, ki so ga prostovoljno prispevali spodaj omenjeni zavodi:

Visoki komisar se je za prispevek zahvalil ter dodelil vsoto za podporo siromskim družinam (zimске oblike).

Prispevali so:

Pokrajinski zavod za združništvo v Ljubljani	1500 lir
Zdravna zveza	5000 »
Zveza slovenskih zadrug	5000 »
Ljudska posojilnica	5000 »
Kmetijska posojilnica za ljubljansko okolico	5000 »
Zveza kmetijskih zadrug	5000 »
Kmetijska družba	5000 »
Vzajemna posojilnica	1500 »
Prva delavska zadruga	1500 »
Gospodarska zadruga za nakup in prodajo	1000 »
Železničarska zadruga za ljubljansko pokrajino	4000 »
Splošna zadruga za nakup in prodajo	1000 »
Zadruga državnih nameščencev	1000 »
Kmetijska zadruga za nakup in prodajo	1250 »
Zadruga za manufakture	1000 »
»Marad« osrednja zadruga za izvoz lesa	500 »
Hranilni in posojilni konzorcij državnih uradnikov	250 »
Kmetijska hranilnica in posojilnica	2500 »
Zdravna hranilnica	500 »
Zdravna posojilnica	500 »
Splošna posojilnica	250 »
Zadruga za nakup traktorjev v Ljubljanski pokrajini	1500 »
Zadruga poštnih nameščencev	250 »
Skupaj	50.000 lir

Darilo kneza Karla Adolfa Auersperga v Kočevju

V isti namen je poslal knez Karel Adolf Auersperg Visokemu komisariatu znesek 10.000, ki ga je Visoki komisar dodelil za podporo akciji v Kočevju.

Nove občinske uprave v treh občinah

Visoki komisar za ljubljansko pokrajino je z ozirom na nujnost, da je treba razpustiti občinsko upravo Smihel - Stopiče in imenovati zrednega komisarja na temelju čl. 3 zakonske naredbes z dne 3. maja 1941-XIX št. 291 odredi:

I. Čl. 1: Občinska uprava v Smihelu - Stopičah se razpušča.

Čl. 2: Za izrednega komisarja omenjene občine se imenuje dr. Stanko Švajgar, pok. Josipa.

Okrožni komisar v Novem mestu je poverjen z izvršitvijo te odredbe.

II. Čl. 1: Občinska uprava v Hotedršici se razpušča.

Čl. 2: Za izrednega komisarja omenjene občine se imenuje Rupnik Ivan.

Okrožni komisar v Logatcu je poverjen z izvršitvijo te odredbe.

III. Čl. 1: Občinska uprava na Rakeku se razpušča.

Čl. 2: Za izrednega komisarja omenjene občine se imenuje Mihevc Leopold.

Okrožni komisar v Logatcu je poverjen z izvršitvijo te odredbe.

Ljubljana, 23. novembra 1942-XXI.

Natečaj za hčmanovo ustanovo

Pokrajinski korporacijski svet v Ljubljani razpisuje za leto 1942, nove podpore po 76 lir iz ustanove Friderika Homana. Natečaja se morejo udeležiti bivši trgovci iz Ljubljane, ki pokrajine ali sicer samo tisti, ki so propadli zaradi bolezni, zaradi nezgode ali zaradi nevarnih življenjskih pogojev. Prošnje se morajo predložiti do 15. decembra 1942. K prošnjam morajo biti predložena spričevala o gospodarskem stanju prošnje, ki jih izda občina, kjer prošnje stalno prebiva, ter za to merodajna organizacija trgovcev. Organizacija trgovcev je prošnje bil trgovci in da odgovarja mora overoviti prošnje ter dati spričevala, naštetim pogojem natečaja.

pripranih jima zločinov in ju obsodilo na dosmrtno ječo, na trajni preklje vršitve javnih služb, na zakoniti preklje, na izgubo možnosti oporoke in izgubo soprogojske oblasti za Majeršiča Albina, na solidarno plačilo razpravnih stroškov, pristojbine za sodbo in stroškov za vzdrževanje v zaporu. Odredilo je objavo pričujoče sodbe v izveščku po enkrat v »Jutru« v Ljubljani in v »Piccolu« v Trieste.

Ljubljana, 19. novembra 1942-XXI.

Gospodarstvo

Novi bankovci v obtoku

Rim, 25. nov. s. Finančno ministrstvo je s svojim dekretom od 25. novembra 1942-XXI. odredilo, da so odslej v zakonitem obtoku v Kraljevini tudi bankovci, ki jih je Banca d'Italia svoj čas določila za obtoke na ozemlju Italijanske Vzhodne Afrike. Ti bankovci, ki so od danes v obtoku z zneski 1000, 500, 100 in 50 lir, so prav taki kakor bankovci, ki so že v obtoku, drugačna pa je njih barva, in sicer sinja za opekastordečim okvirom za bankovce po 1000 lir, sinjesta v zelenem okvirom za bankovce po 500 lir in temnozeleni za rdečimi robovi na bankovcih po 100 lir. Omejitve obtočnega ozemlja, ki ga navede rdeča tiskana legenda ob robu teh bankovcev, je odpravljena z zgoraj omenjenim dekretom, ki, kakor rečeno, priznava njih obtoke tudi v Kraljevini.

Posek gozdov v obrambnem okolišu Ljubljane in Novega mesta ter vzdolž določenih cest

Smatrajoč za potrebno, da se raztezne obveznost poseka gozdnih pasov tudi ob drugih cestah pokrajine, je Visoki komisar za ljubljansko pokrajino glede na svoje navedbe z dne 8. V., 6. VI. in 10. VI. 1942-XX izdal naslednje navedbe, ki je objavljena v »Službenem listu« 25. t. m. in je na ta dan stopila v veljavo.

Obveznost poseka, odredena z navedbami z dne 8. V., 6. VI. in 10. VI. 1942-XX se razširja na naslednje pasove na obeh straneh vse proge: 1) vzdolž ceste Kočevje - Cvišarji - Onak - Koprivnik - Nemška loka; 2) ceste Rajndol - Brezovica - Nemška loka - Miklarij - Doblice - Kanizarica; 3) ceste Soteska - Podturn; 4) ceste Novo mesto - St. Jernej - Kostanjevica; 5) ceste Grosuplje - Mlačevo - Slivnica - Račna - Zdenška vas - Videm - Kompolje - Zvirče - Hinje - Smuka; 6) ceste Mlačevo - Krka - Zagradec - Poljane - Žuženberk - Dvor - Soteska; 7) ceste Žuženberk - Dobrič - Kal - Mirna peč; 8) ceste Velika Loka - Rače selo - Brezovica in 10) ceste Dobropolje, postaja - Ponikve - Rašica - Rob.

Nadalje se razširja obveznost poseka na obrambni okoliš okrog Novega mesta in Ljubljane v pasu 100 m zunaj žične mreže. Vzdolž železnice Ljubljana - Metlika se mora posek raztezati na obeh straneh proge.

Za posek pasov iz prednjega člena veljajo nespremenjene določbe naredbes z dne 8. maja 1942-XX, prav tako kazni iz te naredbes za kršitelje. (Po čl. 3. omenjene naredbes se nalaga obveznost poseka lastnikom in posestnikom dreves ali njih zakonitim zastopnikom, ki morajo začeti sekat v desetih dneh od dne, ko stopi naredba v veljavo, v 60 dneh pa se mora posek dokončati in se mora z vse poseke pospraviti posekani les.)

Postrežba z mlekom v gostinskih obratih

Smatrajoč za potrebno, da se uredi postrežba z mlekom v gostinskih obratih, kakor je urejena v drugih pokrajinskih kraljevini je Visoki komisar za ljubljansko pokrajino izdal naslednje navedbe, ki je objavljena v »Službenem listu« 25. t. m.: Začeti s 1. decembrom 1942-XXI se prepušča v gostinskih obratih (vsestranske mlekarnice) prosta postrežba s kakršnokoli piščančjo, ki bi vsebovala mleko (presno, kondenzirano v prahu ali kakor koli konservirano). Izjemno je dovoljena postrežba s kapucenem v skodelicah za kavo, vendar količina mleka ne sme presegati polovice skupne količine piščančje. Kršitelji te naredbes se kaznujejo po postopku iz naredbes z dne 26. januarja 1942-XX v denarju do 5000 lir. V hujših primerih pa z zaporom do 6 mesecev. Tudi se lahko odredi začasnimi predloga trajni prevzem obrtne pravice.

Gospodarske vesti

= Iz trgovskega registra. Pri tvrdki »Intra« družbi z o. z. za proizvajanje in razpečevanje grafičnih potrebščin v Ljubljani s podružnicami v Triesteu je vpisana sprememba družbene pogodbe: osnovna glavna zneska od 500.000 lir; prokura za centralo se je podelila dr. Milku Hraščevu, odvetniku, sedaj v Ljubljani. Pri tvrdki »Standard« družbi z o. z., industriji usnja Kranj (prej Pollak), centrala Ljubljana, je vpisano, da se je družba razdelila in prešla v likvidacijo: likvidatorji so dr. Franc Perger, tajnik Združenja kmetovalcev, dr. Branko Jan, uradnik Gospodarske zveze in dr. Emil Ceferin, uradnik Zdravne zveze, vsi v Ljubljani.

= Zamenjava odnadenih ni pokvarjenih masčob za mlo na Hrvaškem. Od nekdanji je bil na Hrvaškem običaj, da so gospodinjje in obrati zbirali odpadne in pokvarjene masčobe, ko pa se je nabralo dovolj masčob, so si gospodinjje same kuhale mlo. Ker pa se pri domačem kuhanju mila surovine ne izkoristijo v enaki meri kakor v tvornicah in zlasti odpade proizvodnja postranskih proizvodov (glicerina), je hrvaška vlada odredila prepoved svobodne prodaje lužnjene kamna za domačo proizvodnjo. Da bi pa nabrane količine odpadnih in pokvarjenih masčob prišle v korist splošni oskrbi, je sedaj določeno, da dobi vsakdo, ki pripravi odpadne in pokvarjene masčobe v zamenjavo določen količine mila, in sicer poleg racijoniranih količin.

= Učinkoviti turški ukrepi proti črni borzi. Prejšnji teden smo na tem mestu poročali, da je turška vlada ponovno odredila racijoniranje riža in nekaterih drugih živiliških potrebščin in da bo v kratkem znova uvedla sistem dirganega prodaja živil, ker ni uspel poizkus, da se z ukrepijem racijoniranja doseže padeč cen na črni borzi. Tako je Turčija spoznala, da vodi k uspehu edino prislno gospodarstvo z racijoniranjem količin in maksimiranjem cen, kar pa se mora strogo zvajati. Po doseženem spoznanju je turška vlada šla še naprej in je izdala v zadnjem času dalekosežne ukrepe, ki imajo namen onemogočiti spekulacijo in prodajo blaga na črni borzi. Trgovci in zasebniki ne smejo imeti blagovnih zalog, ki niso v skladu s potrebami gospodinjstva ali s prijavljenimi stroški trgovine. Ker so kazenske sankcije zelo stroge, so v kratkem prišle na trg iz raznih skrivališč velike količine blaga.

Blago se je pričelo ponujati po znatno nižjih cenah, kakor so prej veljale na črni borzi. K temu je še znatno pripomogla uvedba prejemniške odaje, ki je spekulante z blagom prisilila, da si zagotovijo gotovinska sredstva za plačilo davka. V nekaterih primerih so bile naenkrat ponudene na trgu tako velike količine blaga, da niti pri znatno nižjih cenah ni bilo kupcev.

= Obnova proizvodnje v Španiji. Španski listi poročajo, da je v prvem letošnjem polletju dosegla španska proizvodnja premoga že 5.06 milijona ton s računajo, da bo proizvodnja v vsem letošnjem letu narasla na 11 milijonov ton, med tem ko je lani znašala 9,5 milijona ton. — Povečanje je letos zabeleženo tudi pri proizvodnji sivljenih kokonov. V prvem desetletju po svetovni vojni se je španska proizvodnja sivljenih kokonov gibala na višini okrog 1 milijona kilogramov. Ze pred izbruhom državljanske vojne pa je ta proizvodnja precej nazadovala in je leta 1939 po končani državljanski vojni; zdrknila navzdol na 124.000 kg. Z raznim ukrepi je nato španska vlada pospeševala svilogojstvo. Tako je bila leta 1940 zabeležena proizvodnja 316.000 kg, naslednje leto 410.000 kg, letos pa je po najnovejših podatkih zabeležena količina 470.000 kg.

= Razstava perutnine in mlaži živali v Zagrebu. V začetku decembra bo v Zagrebu razstava perutnine, kuncev in mlaži živali, ki ima namen, omogočiti interesentom nakup plemenitih živali za zboljšanje plemen, ki se gojijo.

= Nezaupanje Švice in Švedske nasproti dolarju. Do srede lanskega leta sta zabeležili Švica in Švedska znaten dotok deviz (v zvezi s povratkom švicarskega in švedskega kapitala v domovino), ki je bil zlasti velik po zlomu Francije. Devizne rezerve švicarske Narodne banke so od junja 1940 do junja 1941 narasle od 354 na 1308 milijonov frankov, devizne rezerve švedske narodne banke pa od 435 na 797 milijonov kron. Te devizne rezerve so obstojale skoraj izključno v dolarjih. Sredi junija lanskega leta pa so Zedinjene države razširile blokado evropskih dobroimetij tudi na nevtralne države. Zneke blokiranosti dobroimetij Švice je tedaj znašal 1484 milijonov dolarjev, znesek blokiranih dobroimetij Švedske pa 516 milijonov dolarjev. Pretežni del teh blokiranih dobroimetij je odpadel na obe novonastali banki, ki sta v zadnjih mesecih pretvorili pretežni del svojih dolarških dobroimetij v zlato, čeprav mora tudi to zlato ostati blokirano v Zedinjenih državah. Švica je od srede junja lanskega leta s dolarjem dolarjev v Zedinjenih državah za zlato zmanjšala svoje devizne rezerve za 93%, namreč od 1216 milijonov frankov na komaj 91 milijonov frankov; istočasno pa so zlate rezerve švicarske Narodne banke narasle od 2294 na 3490 milijonov frankov. Švedska narodna banka je zmanjšala svoje devizne rezerve za 30%, od 797 na 554 milijonov kron. Dejanje, ki je v zlato pretvorila za 591 milijonov kron dolarških deviz, ker je imela v tem letu še znaten dotok deviz. Tako so zlate rezerve narasle od 792 na 1383 milijonov kron. Navzlic pretvoritvi deviz v zlato se ni mnogo spremenilo glede blokiranih dobroimetij, kajti zlato, nakupljeno v Zedinjenih državah za blokirana dobroimetja, mora ostati depnirano pri newyorški Zvezni rezervni banki. Prav ta okolnost pa dokazuje, da sta Švica in Švedska izvršili pretvoritev dolarških dobroimetij v zlato zgolj zaradi nezaupanja nasproti dolarju.

= Francija uvaaja visok luksuzni davek. Ze v prejšnji svetovni vojni je Francija uvedla privrkat luksuzni davek, ki pa ni bil znaten in je bil pozneje zopet ukujen. Sedaj poročajo iz Vichyja, da je bil izdan zakon o uvedbi luksuznega davka za vse ono blago, in ni racijonirano ali ni povrženo kontroli glede cene. Za to blago se dotedaj 9% produkcijski in prometni davek povisa na 25%. Ta luksuzni davek bo zadel med drugim kvaliteta vina in spirituoze, kožuhoivno, okrasne predmete, pa tudi fine restavracije, ki glede cen niso podvržene omejitvam. Vlada v Vichyju računa, da bo z uvedbo tega luksuznega davka dosegla nov znaten dohodek v višini okrog 10 milijard frankov.

= Zadolžitev čungkingke vlade. Do leta 1937 so znašali kitajski državni dolgovi 4,5 milijarde juanov. Kakor poročajo sedaj iz Čungkinga, je ta dolg do konca lanskega leta narasel na 11,65 milijarde juanov, tako da se je v vojnih letih kitajski državni dolg povečal za okrog 160 odstotkov.

Dodatne živilske nakaznice za delavce

Mestni preskrbovalni urad obvešča delavce, zapo-lene pri težkem in najtežjem delu, ki jim je deseti dostavljal dodatne nakaznice za kruh, riž in testenine, da jim jih za mesec december in nadalje ne bo več dostavljal na dom, pač jih bodo pa dobivali pri svojih delodajalcih.

Obenem mestni preskrbovalni urad poziva delodajalce, ki zaposlujejo delavstvo pri težkem in najtežjem delu, naj prijavijo upravičenosti posebej iz ljubljanske občine, posebej pa iz drugih občin na posebnih prijavah, ki jih po 28. t. m. dobe v veliki dvorani v I. nadstropju Mestnega doma.

Vse prizadete delavce že sedaj pozivamo, da takoj obveste svoje delodajalce o novem načnu razdeljevanja dodatnih živilskih nakaznic, ker bo rok za vlaganje prijav samo od 1. do 5. vsakega meseca. Do 5. v mesecu prijavljeni delavci bodo dobili celo dodatno nakaznico, medtem ko bodo od 5. do 20. v mesecu nameranjeni dobili samo odrezke od dreva prijave dalje. Od 21. do zadnjega v mesecu pa mestni preskrbovalni urad prijav sploh ne bo sprejemal.

Delodajalce pa mestni preskrbovalni urad opozarja, naj svojim težkim in najtežjim delavcem ne izročajo več raznih potrdil o zaposlitvi, ker takih potrdil ne bo več upošteval pri delitvi dodatnih nakaznic za težke in najtežje delavce.

Hkrati opozarjamo vse one, ki neupravičeno dobivajo dodatne živilske nakaznice za ročne delavce, ker sami več ne opravljajo ročnega dela, ali jih pa še iz kakšnega drugega razloga neupravičeno dobivajo, naj vrnejo dodatno nakaznico ter se s tem izognejo posledicam, ki jih določa naredba Visokega Komisarja št. 75 z dne 23. IV. 1942-XX člen 27.

KULTURNI PREGLED

Kronika

Dvajset let
italijanskega gledališča

V zvezi z vstopom v XXI. leto objavlja največji zvezek časopisa »li Drama« pregled smernice in silnice gledališkega razvoja v Italiji v teku zadnjih dvajsetih let. Iz članka, ki ga je prispeval Ermanno Contini, pomenujemo:

Razdobje po prvi svetovni vojni je za tekočo gledališče v nekakem navideznem procvitu, ki naj bi se kazal ne samo v novih smerih, marveč tudi v vnetem prizadevanju po novih odkritjih in izrazih. V ta leta pada dokončna reakcija na meščansko gledališče in njegove iz 19. stoletja pomenite formule. Njegov repertoar se je s pojavom novih dramatikov in novih slovesnih smeri vedno bolj stal; prenovile so se metode odzvočne režije s tem, da je stopila v ospredje nova oseba: režiserjeva; pojavila so se eksperimentalna gledališča, prav kakor je tedaj nastopilo novo igralsko pokolenje. Občinstvo se je z navdušenjem udeleževalo gledališkega življenja in gledališka kritika je doživljala pravi preporod s tem, da se je od prilicnostne kronike povzpela k pojavi splošnega značaja, postala estetski čimtelj in si zastavila nalogo splošne revizije gledaliških vrednot. Na ta način je gledališče uspelo, da se je zopet postavilo v središče intelektualnega življenja ter privlačilo vse žive energije, ki so prihajale v diskusijo, v polemike, v boje. Leti so dossegli vrhunec v petletju 1920-1925, v tistem vrčnem in vihrnem vzdušju, ki je razdelilo občinstvo v dvoje nasprotnih taborov. Organi javne varnosti so bili morali kajrati poziciji vmes, da so ob večernih predstavah zopet vzpostavili mir v gledališčih.

Kazalo je, kakor da je nastalo tisto vretje strasti, sil in idej, ki bi moglo oživiti veliki sodobni gledališče; dejansko je bilo to le kup gorčice slame. Čeprav so bili vidni gledališki večeri teh let v nekem smehu bogati, čeprav je bilo takrat veliko odkritij in novotarij, je vendar treba danes reči, da so bile vse te reči v osnovi neplodne. Ne eno delo in ne en sam avtor ni zapustil rodovitnega semena; nečesa, kar bi imelo preko svoje slučajne vrednosti plodne kalu za bodočnost; nekaj, v čemer bi bili zarodki novih smeri ali nove šole, skratka: kar bi pomenilo trajno in organsko umetniško gibanje.

Ko se je pojavil Faizem, so novi dramatik od Pirandella do San Seconda, od Chirardella do Antonellija dali že najboljši, kar so mogli dati; mala eksperimentalna gledališča z »Neodvisnimi« na čelu so začela izključevati široko občinstvo od udeležbe pri svojih novih izkustvih, prepuščajoč velikim gledališčem tradicionalni »n« za občinstvo mikavni repertoar. Kinematograf je preteče stopal v ospredje in izvajal veliko število dotedanjega gledališkega občinstva, kar so zlasti občutli odri v provincialnih mestih. Poletaj gledališča se je naglo poslabšal in potrebno je bilo posredovanje Države, če se je hotela vsaj za silo urediti nastajajoča zmeda. In to posredovanje se je počasi uveljavljalo, previdno, vendar pa odločno; obradilo je dober uspeh. Z ene strani so bili izdani ukrepi, ki naj priporočajo, da se bo širše občinstvo spet približalo gledališču, za kar je prevzela skrb predvsem O. N. Dopolavoro; ustanovili so se »Teatralni vozovi« (potujoči odri) in uvedle so botne ljudske predstave. Z druge strani se je jelo od zgoraj pospeševati prirejanje predstav pod milim nebom s tem da je bil ustanovljen Nacionalni zavod za antično gledališče in druge podobne združbe, kar je pokazalo prirejanje predstav v Ostiji, na Fiesole, v Taormini in v Festu. Tako se je bil izoblikoval tisti široki kompleks politnega gledališča v Italiji, ki je znan pod imenom »Italijansko glasbeno poletje«. Intervencija Države v gledališkem življenju je dobila stvarno obliko zlasti z ustanovitvijo Splošnega gledališkega ravnateljstva (Direzione Generale del Teatro), ki je preko že ustaljenih sindikalnih organizacij ne samo spravilo v red in sklad vsa gledališka dejavnost, marveč je tudi vodila s subvencijami posamezna gledališča ter s svojim nadzorstvom nad repertoarjem in s pospeševanjem režije skrbelo za umetniško povzdigo gledališkega življenja. Ni moglo poseči na tem mesu v nadobnosti tega delovanja, ki skoraj deset let podpira in vodi italijansko gledališče, pospešujoč zlasti uprizarjanje domačih del, usmerjajoč gledališke družine k večji stalnosti in ustanovljajoč na pol stalna gledališča. Prav letos je Ministrstvo za ljudsko Prosveto storilo dokončen korak k ustalosti in usmeritvi gledališkega delovanja s tem, da je ustanovilo E. T. I., ki bo prevzela občinska gledališča, katerih je v Italiji okrog sto in ki so bila vse do večerj, večidel zapuščena in zaprta.

Poleg tega venkega in celotinskega dela je režim poskrbel tudi za bodočnost gledališča, za njegov naraščaj; preko Stalnih odborov za branje dramskih del je zdaj omogočeno vsakemu mlademu dramatik, da vidi svoje delo na odru če je le dovolj zrelo. Littoralni in gledališka GUFa omogočajo vseučiliščnim dijakom, da se pripravijo za gledališko kariero in preizkušajo svoje moči v tekmovalnih in predstavi, ki vzbujajo živahno zanimanje občinstva in kritike. Ustanovitev Državne dramske akademije omogoča mladim ljudem temeljit študijski pripravo za gledališče; povzržen so triletnemu tehničnemu študiju, v katerem se skrbno uvajajo v vse, kar mora igravec in režiser vedeti in znati, ter tako dozorevajo za bodoče igravce in režiserje.

Mimo tega »Convegno Volta«, v zvezi s Kr. Italijansko Akademijo, zbira in vabi k sodelovanju vse italijanske in tuje gledališke strokovnjake; pri njem se je nabralo veliko dragocenega teoretskega gradiva o najvažnejših gledaliških vprašanjih Akademije sama pa je dala izpodbudo za izdajanje zbirke »Corpus dramatico nazionale«, ki bo zbral v kritičnih in priročnih izdajah vse italijanski repertoar od začetka do naših dni. — Teh dvajset let je bilo potem, takem dvajset let rodovitne delavnosti in zmagovitih uspehov tudi na gledališkem področju.

Naš jezik

Zdravstvena beseda v »Jutru«

III.

»Velike količine kolijevnih bacilov.« J. 11. X. 1942. Mednarodna oznaka je »bacillus coli« (colon, coli = debelo črevo). Kolijev bacil se glasi tako, kot če bi rekli ločljiv genij za genius loci. Svojinil rodilnik je nespremenljiv. Torej: coli bacilov

• Na triestinski univerzi je bil od propagandnega ministra imenovan za novega rektorja prof. Mario Viora, ki je prejšnja leta predaval na univerzah v Sassariju, Mesini in Parmi. Rektor Viora je ravnatelj časopisa za zgodovino italijanskega prava kakor tudi časopisa za zgodovino, umetnost in starinoslovje v pokrajini Alessandria in Aosta. Po rodu je iz Piemonta.

• Italijanski povratniki iz Palestine. Pred dnevi se je vrnilo v domovino 400 žena in otrok izmed 5000 v Palestini živčih Italijanov, ki so razmeščeni po angleških koncentracijskih taboriščih. Po posredovanju Rdečega križa so bili v zameno izpuščeni in so se čez Turčijo pripeljali v Rim. Povratniki soglasno izjavljajo, da Angleži niso ravnali z njimi kakor s civilnimi interniranci, pač pa kakor s kaznjenci. Zdravstvene razmere v taboriščih so pod vsako kritiko. Bolniki nikdar ne dobe pravočasno zdravniške pomoči.

• Nagrada za dobroto. Devetletni otroci v Italiji podelili božično nagrado, ki je bila leta 1934, ustanovljena od posebnega milanskega odbora kot priznanje dobrotljivosti. Nagrada ima namen počastiti dobrotna dejanja, ki so bila storjena v teku leta in presegajo povprečno mero. Ni pa treba, da bi bilo takšno dobrotljivo dejanje zvezano s smrtno nevarnostjo.

• Jelenja dirka v mestu. Razburilni prizori so se nuli prebivalcem mesteca Neutombija v Nemčiji. Iz bližnjih gozdov je pridri v mesto velik jelen-osmerak. Ko se je znašel v človeški družbi, je začel dirkati sem in tja po ulicah ter je preskakoval plotove kakor za šalo. Naposled se je upehan zgrudil na nekem vrtu, kjer ga je milostni strel rešil trpljenja za notranjimi poškodbami, ki jih je bil utrpel na begu.

• O sreči v nesreči lahko govori voznik iz Warburga na Hessenskem, ki se je s konji in vozom vred prekopnil na nevarnem strmeh bregu, pa je vendar ostal živ. Voz je bil polno natovoren in je na nekem ovinku tresel v globlino ter se večkrat prevrnil. Vendar so padec zadržale vrbe, sicer bi bil voznik s konji vred utonil. Kljub nevarnemu padcu v globlino pa je vse skupaj ostalo skoraj nepoškodovano.

IZ LJUBLJANE

u— Smrt blage matere. Po daljši bolezni je včeraj jutraj umrla v Trnovem ga. Franciška Štrekljeva. Bila je iz znane stare trnovske družine Marenkovih in je pred 41 leti stopila z g. Francem Štrekljem pred trnovski oltar. V središčnem zakonu sta vzgojila tri sinove in dve hčerki. Prvorojenec France je metar v Narodni tiskarni. Vsa skrb in ljubezen blage pokojnice je veljala sreči družine. Z ljubečim srcem in živim zgledom neomajne poštenosti je dala otrokom najlepšo vzgojo in s tem najlepšo doto. Spoštovali so jo vsi Trnovčani pa tudi številni drugi Ljubljančani. Zadnji pot bo nastopila jutri, v soboto, ob pol 15. uri iz kapelice Sv. Franciške na žalah k Sv. Križu. Naj ji bo po žrtvovanju polnem življenju lahak počitek, žalostnim družinam pa izrekamo odkritosrčno sožalje!

u— Nov grob. Za vedno je zatisnila svoje blage oči soproga višjega svetnika v pokroju ga. Alojzija Cibčeva, po rodu Kramaršičeva. Za pušča soproga in drugo sorodstvo. Na zadnji poti jo bodo spremlili v petek ob 16. iz kapelice sv. Janeza na žalah na pokopališče k Sv. Križu. Naj ji bo zemljica lahka! Svojem izrekom naše iskreno sožalje!

u— Spet ponoči mraz, podnevi sonce. Po več ali manj oblačni sredi je nastopila hladna, mesečna noč. Ozračje se je v sredo ogrelo komaj do 2,5° C. Ponoči pa je živo srebro spet padlo precej globoko pod ničlo in včeraj jutraj je bila Ljubljana znova pobjeljena od slane. Voda je zmrazovala in marsikod so na oknih zrasle ledene rože. Nič čudnega, saj je živo srebro včeraj jutraj padlo na —5,2° C. Megla se je že zgodaj dvignila, nad Ljubljano se je bočilo sinje nebo in sonce nas je prijazno ogrevalo, kolikor pač še zmore v sedanjih dneh. V sredo je gođovala Katarina, o kateri pravi kmečka gorenjska molrost: »Svete Katarine dan ne laže, če po sebi prinese vreme kaže.« Drugi rek pravi: »Vreme svete Katarine tudi prosinca ne mine.« Po takem lahko torej v januarju pričakujemo bolj malo sonca, vendar pa ne obilnih padavin. A včeraj je gođoval sv. Konrad, ki je vremenski prerok za februar. O njem namreč pravijo na Dolenjskem: »Kakršne je Konradov dan, tak bo malone vse svečani«

u— Oblačline nakazuje za novoročence in novorojence deli oblačni odsek mestnega preskrbovalnega urada na Ambrozevem trgu št. 7 v I. nadstropju. Tiskovine za prošnjo, ki ji je treba priložiti potrebna potrdila, se dobe pri tem uradu vsak dan med uradnimi urami.

ali bacilov coli ali tudi bacilov coli.

»Jednjake« (J. 10. X. 1942) je slovenski požiralnik.

»Po poskusnem zajtrku izpraznilmo želodec s tako zvano želodčno tvorbo;« želodčna tvorba je kak meter dolga mehka kavčukasta cev. J. 28. IX. 1942. Želodčna tvorba = želodčna bula, gemp, goba. Cev iz kavčuka ali kavčukova cev, ki jo rabijo za izpraznenje želodca, pa je želodčna sonda! Kavčukast = kavčuku podobna.

»Navedbe o porastu bolečine po zavžitji jedi, bodisi trdni ali tekoči.« J. 28. IX. 1942. Jed ni nikdar trdna, marveč trda. Drugače pa je ves stavek čisto tuj, neslovenske se stave.

»Krožnik mesne kaše.« J. 28. IX. 1942. Haše = mesna kaša! Lahko rečemo mesna = goveja juha, ragu n. pr. pa ni mesna marveč mesna juha, ker je iz mesa, kakor je haše iz mesa. Torej: krožnik mesne kaše.

»Živi ob pogojih, ko vsa druga bitja podležejo;« neredko ji podleže človek kljub vsej znanosti. J. 5. X. 1942. »Podleže« je jako pogosten germanizem v našem časopisu. Po slovensko se reče: umreti za namni, za poškodbami, za boleznijo. Kedar ne moremo ali nečemo tako povedati, tedaj slovenimo smiselno: živi ob pogojih, ki jih druga bitja ne zmorejo; neredko premaga, umrli, vzame človeka (bolezen namreč) kljub vsej znanosti.

»Rentgenski zaslon se zasveti.« J. 28. IX. 1942. Priprava na rentgenskem aparatu,

u— Osebu živilske stroke. Za večkrat je mestni fizikat povabil vse osebe, zaposlene v živilski stroki, na strogo predpisani zdravniški pregled v Mestni dom. Dosedanji odziv pa nikakor ne kaže pravega umevanja za to po zakonu odredeno zahtevo javnega zdravstva. Ves ta teden je doležen za pregled vsega oebja, torej vseh uslužbencev in tudi gospodarjev specerijskih trgovin in mlekar, drugi teden pa mora priti k zdravniškemu pregledu vse osebe, torej tudi vsi gospodari gostlin, mesarij, pekarij, slaščičarn, vse prodajalke in prodajalci sadja in zelenjave ter vse osebe drugih obratovnic z živili. Pregled se vsak dan prične ob 8. in traja do 10. ure. Po končanih pregledih mora mestni fizikat napraviti strogo kontrolo ter od vseh, ki so prigled zamudili, zahtevati poznejši zdravniški pregled, ki pa ne bo brezplačen, poleg tega bo pa še vsak zamudnik po zakonu kaznovan.

u— Citateljem »Tihе vode« priporočamo meščanski roman »Obraz v zrcalu«, ki ga je napisala Mira Pucova. Obe knjigi se dobita v knjigarni Tiskovne zadruge, Sečenburgova ulica 3.

u— Ne zamudite prilike! Vpišite se čim prej v jezikovne tečaje, kjer poučujemo vse moderne jezike, predvsem italijansko, nemščino in francosčino. Uspešno vodimo začetne, nadaljevalne in konverzacijske tečaje. Honorar zmeren. Dijaki popust. Vpisovanje dnevno od 8 do 12 in od 14 do 16. — Korepetitorij: Mestni trg 17.1.

u— Mali gospodar — žegota obveščata naročnike zimске krme, da takoj dvignejo krompir in seno v pisarni na Gallusovem nabrežju 33.

u— Vsi dijaki, ki bi želeli imeti uspehe na srednjih, trgovskih, strokovnih in ljudskih šolah, naj se vpišejo v Korepetitorij, kjer dnevno poučujemo, razlagamo in izprašujemo vse predmete. Važno posebno za privatiste in one, ki ne morejo redno obiskovati šolskega pouka. Honorar zmeren. Revnejši popust. Vpisovanje dnevno od 8 do 12 in od 14 do 16 Korepetitorij, Mestni trg 17.1.

u— Čistilno kopališče v Zavodu za socialno zavarovanje na Miklošičevi cesti št. 20 je zopet odprto in sicer: ob petkih in sobotah ves dan od 8. do 18.30, ob nedeljah pa le dopoldne od 8. do 12. ure. Parna kopel pa je odprta: ob petkih dopoldne od 14 do 18 samo za ženske in ob sobotah dopoldne od 8 do 12, pooldne od 14 do 18, ure pa samo za moške.

u— Nesreče. V ljubljansko bolnišnico so v sredo pripeljali spet več ponesrečencev. 36letno ženo posetnika Angelo Trutljajev iz Zelmelej je pes ugriznil v levo nogo. Alojz Roje, 27letni posetnik iz Ljubljane, je padel in si zlomil desno nogo. Po obrazu je poškodovana 34letna služkinja Marija Novakova iz štepanje vasi. 22letna zasebnica Aleksa Cenceljova iz Ljubljane je konj brnil v levo, Doma je padla in si zlomila desno nogo 53letna, postrožnica Angela Ogrizkova iz Ljubljane. V desnico se je vlekala Alojzija Arhova, 29letna služkinja iz Ljubljane. Vsem poškodovancem so nudili zdravniško pomoč na kirurškem oddelku.

V TAVČARJEVI ULICI Vam nudi trgovina

»Ciciban« pestro izbiro igrar in daril. — Na ogled Vas vlijudno vabi A. ENGELMAN

Obvestilo

Obveščamo cenj. občinstvo, da zopet pošiljamo v tovarno stare gramofonske plošče v predelavo, ter nam za dopolnitve vagona še manjka gotova količina. Radi tega plačamo zvišano ceno Lir 10.— za kilogram. Pohitite, ker ta zvišana cena velja samo za ta čas dopolnitve vagonovske količine.

Kupujemo tudi gramofone in kovčkih ter malo rabljene plošče in jih plačujemo po najvišji dnevni ceni!

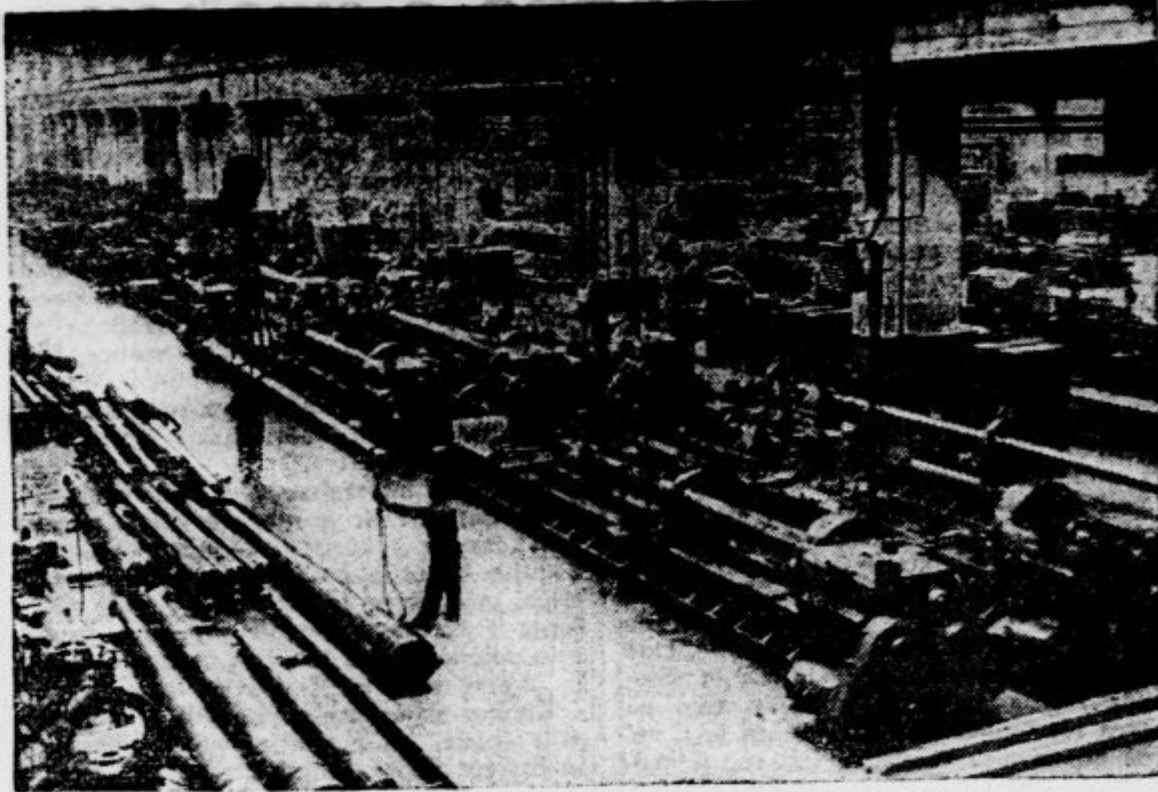
»EVEREST« Ljubljana, Prešernova 44

Z Goreniskega

Nov propagandni vodja na Bledu. Na Bled je prispel nov okrožni propagandni vodja Hans Oberdorfer. Vodil bo blejsko podružnico koroškega propagandnega urada. Prej je bil ravnatelj na dekliški glavni šoli v Lienz, kjer je lani v maju prevzel podružnico državnega propagandnega urada. Doma je od Sv. Križa.

V Trzinu je Nemška delavska fronta dobila prvi Dom uslužbencev obratov »Runc« in Dom uslužbencev tovarne čevljev »Trice«. Iz 36 moč obstoječa godba tovarne usnja »Runc« in uslužbenec obeh obratov so izvajali koroške in gorenjske narodne pesmi. Sledili so nagovori. Okrožni vodja dr. Hochsteiner se je zahvalil uslužbenecem ter obratovodjema Malyju in Šešku, ker je Tržič podal dober zgled.

Otvoritev nove bolnišnice na Jesenicah. Kranjska industrijska družba je dovršila

Italijanska vojna industrija: delavnica za izdelavo težkih topov

gradnjo jeseniške bolnišnice, v kateri je prostora za 200 postelj. Te dni je bil likof. Udeležili so se ga vsi pri gradnji udeleženi rokodelski mojstri in uslužbenci. Kranjsko industrijsko družbo sta zastopala generalni ravnatelj Noot in tehnični ravnatelj dr. Klinar. Govorila sta najprej okrožni vodja dr. Hochsteiner in deželni zdravniški vodja dr. Schmidt-Sachsenstamm. Zidavo sta vodila gradbeni svetnik inž. Just in stavbni mojster Plemelj. Sledilo je skupno kosilo v kolodvorski restavraciji.

Iz Spodnje Štajerske

V Radgoini je bil nedavno ob velikih udeležbi prebivalstva pokopan znani trgovec in vinogradnik Karel Halbärth. — Na trgu Adolfa Hitlerja so uredili prostor za parkiranje železniških in poštinskih avtomobilov.

Novi grobovi. V mariborski bolnišnici sta umrli 78letna Terezija Vrataričeva in 34letna arhitektova žena Blandina Czeck, obe iz Maribora. V Celju sta umrli zasebnica Neža Gobčeva, rojena Zdoščkova in Roza Volovščakova, rojena Oblakova. V celjski okolici je umrla zasebnica Barbara Pavšerjeva, rojena Jelenova.

Gorenjske žene v Celovcu. Po zaključku marmeladne akcije, pri kateri so žene v radovljiškem okraju vkuhale 3000 kg marmelade za ranjene vojake, je poklicana ženska voditeljica Goritschniggova najpriredila pomočnike vseh krajevskih skupin prvič k obdarovanju ranjencev v Celovcu. Žene so nesele s seboj zavoj sladkarij, sadja in cigaret. V bolnišnici je bila mladinska skupina iz Dovjega, nakar so žene razdelile darila.

Prodaja božičnih drevesc. Da bi se uredila letošnja prodaja božičnih drevesc, je pozval mariborski župan vse lastnike gozdov in one, ki so doslej prodajali božična drevesca na mariborskem trgu, naj do 1. decembra pisмено sporočijo svoje naslove.

Huda nezgoda. V ponedeljek jutraj se je primerila nesreča na avtomobilskem postajališču pri Mariboru. Več solarjev je čakalo na avtomob. Preden se je avtomob. ustavil, je skočila 13letna Viktorija Babčeva na vozilo. Po nesreči pa je padla pol desno zadnje kolo in je obležala s hudimi poškodbami. Prepeljali so jo v mariborsko bolnišnico.

Nesreče. Na cesti med Hočami in Mariborom je avto podrl 19letnega delavca Janeza Jošta s Tezega. Mož je dobil precej hude notranje poškodbe in rane na glavi. Levico si je zlomila pri padcu v stanovanju 22letna strojepiska Hedvika Hoffmannova iz Maribora. Zaradi posledic pretepa je moral v bolnišnico 32letni Franc Sešek. 52letna vničarka Kungota Poševa od Zg. Sv. Kungote si je pri padcu zlomila desno. 46letni delavec Jože Stelg si je po nesreči prerezal žilo na levici. S prerezano žilo na vratu pa je bila pripeljana v bolnišnico 33letna delavčeva žena Angela Lahova iz Silvnice. Pri delu se je polomil 54letni Janez Deutschmann iz Rošpoha. Na cesti je padla 45letna Julijana Gradšnikova iz Maribora in so tudi njo morali prepeljati v bolnišnico.

Iz Hrvatske

Gjuro Prazic. V noči od ponedeljka na torek je v Zagrebu nepričakovano zatisnil oči upok. beležnik Gjuro Prazic, star 66 let, ki je po dobrem letu sledil v premarini grob svojih življenjskih družic. Pokojni je vse svoje življenje posvetil delu za dom in rodinjo, ki je z njim izgubila skrbnega očeta in izkušnega svetovvalca. Tužna vest o njegovi nenadni smrti je globoko zadela tudi našega ožjega rojaka, inž. Alberta Struno, znanega tehničnega stro-

Iz Srbije

Narodna knjižnica v Beogradu dobila nove prostore. Z razširjenosti in obnove Srbije narodne knjižnice se je pojavilo vprašanje novih prostorov. Ker so dosedajni prestežni in se knjižnica ne more izpolnjevati, začnejo reševati se hoteli najti na ta način, da bi del knjižnice prenesli v prostore pravne fakultete. Mestna občina pa se bavi z načrtom, da na knjižnici na razpog Krsmanovićevo hišo na Terazijah, kjer je nekaj časa po zadnji svetovni vojni bival tudi srbski dvor.

Razen teh prireditelj bodo glasbeni večeri s slovaškim programom v Hrvatskem glasbenem zavodu, predavanja v Ljudskem vseučilišču in Slovackom posvećene oddaje v zagrebškem radiu.

Smrt dr. Vladimira Gudla. V Zagrebu je umrl hrvatski slovesni zgodovinar, upokojeni srednješolski profesor dr. Vladimir Gudel. Bavil se je zlasti s proučevanjem hrvatskega preporoda in starejšega slovsstva. pisal je razprave o gledališču, obravnaval nemški vpliv v hrvatski preporodni liriki itd. Po rodu je bil iz Krapine v Hrvatskem Zagorju.

V Skoplju imajo sedaj bogarsko gledališče, ki je začelo sezono z dramo »Pečalbarie«, ki jo je spisal skopljski pisatelj Ant. Panov. Doslej so uprizorili nekaj bogarskih dram in Marina Držića »Dunda Maroje«. Spomladi bo gledališče gostovalo v raznih macedonskih mestih. Med drugim pripravljajo predstave pod milim nebom pred starodavno cerkvijo sv. Klementa ob Ohridskem jezeru. Gledališče v Skoplju je ustanovilo tudi svojo dramsko šolo, vsako sredo pa prireja brezplačne umetniške večere, da čimbolj zbliža občinstvo z novimi gledališkimi težnjami. — V Skoplju so tudi na novo uredili Etnografski muzej, čigar vodstvo je prevzel Kristo Vakarelski. Muzej je obilno založen s preznanimim, pestrim narodopisnim gradivom iz Macedonije predvsem z vzorci krasnih narodnih noš. Vzbujajo pozornost vseh, ki prihajajo v Skoplje.

ZAPISKI

Teden slovaške kulture bodo imeli od 29. t. m. do 6. decembra v Hrvatskem dr. Znamem gledališču v Zagrebu V tem času nameravajo uprizoriti dramo slovaškega pisatelja Stodole »Kariera« in dve operi s člani bratislavske Opere v glavnih vlogah.

Končna sodba o vrabcu

Ljubljana, 26. novembra. Že skoraj leto dni — nam pišejo z magistrata — se vleče po ljubljanskih dnevnikih in nadaljuje pri sejah strokovnjakov, a tudi pri omizjih prijateljev in nasprotnikov ptic, povrh pa še po pisarnah raznih oblasti trdijo pravda, če je v rabece koristni ali škodljiv ptič.

Lani meseca decembra je namreč Kmetijska poskusna in kontrolna postaja razposlala okolišnicu o zatiranju vrabcev. Okolišnicu so seveda objavili predvsem strokovni časopisi, ponatisnili so jo pa tudi naši časniki. Sredi avgusta so vsebino te okolišnice spet ponovili ljubljanski dnevniki. Čeprav je v rabece obsojila tako visoka strokovna instanca, kakor je za taka vprašanja Kmetijska poskusna in kontrolna postaja, vendar so se tako v dnevnikih oglašali tudi zagovorniki vrabcev ter mu pripisovali, da ni škodljiv, temveč zelo koristen ptič. Dne 20. avgusta se je namreč v »Jutru« in »Slovenec« zagovornik E. Z. skliceval celo na Erjavca ter vrabca pravi za izvajanje tega velikega poznavalca živalstva. Erjavca je svoje »Ptič« objavil v dveh zvezkih »Večernic« že leta 1870 in 1871. Erjavčeve ugotovitve so torej stare že nad 70 let njegovi citati Brehna je že znano več in med tem časom se je že mnogo, premnogo popolnoma spremenilo. Znanost je na vseh področjih dala vsem strokam polno novih izsledkov, ki so popolnoma nasproti dotodanjim sodbam. Vendar pa moramo podčrtati, da pravde o koristnosti ali škodljivosti vrabca niso mogle končati niti ugotovitve, ki so jih strokovnjaki nabrali v vseh teh dolgih desetletjih.

»Slovenski narod« je 25. avgusta objavil »Pomenke z vrtnarjev«, kjer se predstavnik vrtnarjev seveda upravičeno zavzema za zaščito raznih svojih koristnih pomočnikov. Ta zagovorniki vrabca pa že ni več tako odločen ter pravi, da iz lastne skušnje temu tatiču ni preveč naklonjen, čeprav mu kakšnih posebnih težkih grehov ne more očitati. Svoja izjava pa je modro zaključuje, da tam, kjer se nabere mnogo vrabcev, ne škoduje, če njihove vrste malce razredimo.

Dne 10. septembra se je pa v »Slovenskem narodu« spet oglašil že strojni vrtnar, ki pravi, da pravda zaradi vrabca še ni končana, in trdi, da so vrabci letos na vrtovih v mestu napravili veliko škodo — ne glede na to, kaj pravijo o njih prirodoslovci. Vrtnar, ki so mu vrabci vse leto delali veliko škodo, jih je seveda obsodil.

Toda že 12. septembra je »Slovenec« objavil članek ob »Stoletnici železarske industrije v Ljubljani«, ki imenuje propagando za vrabce zlobno, saj vrabci zeljariji res koristijo s pokončevanjem jajčec in gosonic zelju škodljivega kapusovega bolina.

Obniti se je bilo torej treba za odločitev na zoološki inštitut naše univerze, ki je pa nasvetoval za odločilno instanco Ornitološki observatorij.

Preden smo pa dobili odgovor, smo našli na 464. strani 26. knjige vledela »Enciclopedia Italica« naslednje:

»Ker vrabec spada med vsejedce in se hrani največ z žrnjem in sadeži, ga smatramo za škodljivega za poljedelstvo. Poznejša proučevanja o prehrani tega ptiča so privedla do misljenja, da je škoda, ki jo vrabec napravi v nekaterih letnih časih, predvsem pa ob žetvi, v veliki meri nadomeščena z uničenjem škodljivih žuželk, ki ga opravi pomlad, ko ga potreba po prehrani mladičev privede do tega, da zbira živalsko (mesno) hrano. V Zedinjene države je bil vrabec prinešen iz Evrope ter se je v kratkem tako razmnožil, da je postal prava nadloga ter so bili potrebni ukrepi za izpodbitje prebivalstva k zatiranju vrabca.«

Kratka in jedrnat obzoba vrabca, kjer se preveč razmnoži!

Ornitološki observatorij pa pravi na podlagi zbrane in vsestranske proučene gradiva tole:

Dokler je bil vrabec v davnihi se gozdni in poljski ptič, se je njegova škoda nekako uravnovešala s koristjo — odkar pa je v zadnjih stoletjih postal vrtni ali celo dvorišnji ptič ter se je tako prav zaradi zlobojšanja življenjskih pogojev njegovo število zelo pomnožilo, pa je sedaj vrabec večji del naravnost splošno škodljiv.

Kolikar nam vrabec pomladi ne dela dovolj škode, ko pozoblje kalečo povrtnino in brsteče popke sadnih dreves ter jeseni v jatah po žitu, predvsem v prosu, nam poleg tega tudi iz vrto in sadovnjakov odganja marsikatero koristno ptico, ki bi sicer rada tam gnezdira, a to dela vrabec zaradi svoje požrečnosti in oblastnosti.

Zaradi njegove kmalu ugotovljene in naraščajoče škodljivosti vrabca že zakonodavec ni uvrstil med zaščitene koristne ptice, temveč ga je pustil nezaščitenega, ker je vedel, da bo vrabca tam, kjer bo ta vsiljivec delal le preveč škode, pač oškodovanec sam skušal zatreti na ta ali oni dovoljeni način.

Glede na njegovo hitro pletenje, saj vrabec gnezdi najmanj trikrat na leto je mogoče najbolj učinkovito zmanjšati število vrabcev, če ubijamo samo vse ulovljene samice, a samec izpuščamo, da ob parjenju ali gnezdenju nadlegujejo samice ter tako preprečujejo izvalitev mladičev.

Ker pa je hkrati ugotovljeno, da vsi do sedaj priporočeni načini zatiranja bolj malo zaležejo, se bo treba v skrajnem primeru zateči morda še k edinemu in najbolj uspešnemu načinu za zmanjšanje števila vrabcev, in sicer k razpisu denarnih nagrad za splošno pokončevanje vrabcev. Oblasti naj bi razpisale take nagrade posebno po onih krajih, ki bodo zaradi naraščajoče škode najbolj prizadeti. Mogoče bo pa tudi mati narava sama naposled posk bota za naravno zmanjšanje te škodljive ptičje zalege, kakor se to večkrat dogaja v živalskem vrtnu.

Dolno korist pa moramo tudi vrabcu priznati ob času gnezdenja, ko pita svojo številno družinico z raznimi vrtnim in drevesnimi škodljivci, to pa od aprila do avgusta zato ga pa od septembra pa do marca lahko pokončujemo.

Po teh znanstvenih izjavah je domači vrabec (Passer domesticus L.) pretežno škodljiv, in sicer v razmerju 2:3 v primeru z njegovo koristjo. Zato ga tudi nikakor ni mogoče jemati v zaščito, vsaj ne tam, kjer se pokaže v malo večjem številu. Zato pa moramo navadnega vrabca dobro ločiti od zelo mu podobnega poljskega vrabca (Passer m. montanus L.), ki je po pretežni večini koristen. Ta je za spoznanje manjši in ima ob strani na vratu pod očesom črno liso.

Zanimiva lovca med ribami

Na svoj način si pridobivata hrano morska žaba in toksitel ali strelec.

Morska žaba (Lophis piscatorius L.) je do meter velika, neokretna ostoprla riba, ki živi na dnu evropskih obal večino do glave zakopana v blato. Svoje ime je dobila po neprimerno široki glavi in žrelu, ki je oboroženo s ostrimi zobmi. S pahljačastima prsnima plavutinama se lahko tudi plazi. Zaradi žubulenih oči, črne barve in raznih grdih izrastkov na koži jo menjujejo Nemci Seeteufel, a ker je užitna, jo prodajajo pod raznimi lažnimi imeni odprto, brez oči in z odsekanim gobcem, da se ne bi meso kupcem pristudilo. V novejšem času se je pri Angležih in Nemcih zanj najbolj udomačilo ime »ribič«. Kajti ta riba zna imenito ribariti in se pri tem prav dobro hrani. Pri vseh eksperimentih, ki jih je ujel z mrežo univ. prof. J. Schiller (Dunaj) v Jadranskem morju, so našli želodec natrpan z majimi ribicami, ki jih morska žaba kar srčne vase, kadar odpre široki gobec.

Kot ribič zna ta riba prvovrstno ribnico med zgornjo ustno in čelom. Razvil se ji je iz prednjega traka hrbtna plavut, od katere je ostalo poleg tega samo še nekaj drugih trakov za njim. Svojo ribnico zna morska žaba prav dobro sukati z mišicami zgornje ustne in ima na njenem globljem koncu pritrjeno ribico, podobno dvodelno kožico kot vado, ki privablja plen v bližnjo nenasičeno žrela.

Podobne, a še bolj popolne ribnice je dongal prof. dr. Tate Regan (London) na

344 možje visoko cenili, toda Soapy je odgovoril nanj samo z bledim, žalostnim nasmeškom.

»Slabo kaže, putkica zlata,« je dejal in zmajal z glavo. »Vsa reč je strašno zamotana. Treba se je sprijazniti s tem, da tudi Chimp nekaj dobi. Prišel sem baš zato, da položim karte na mizo in vidim, ali se moremo sporazumeti.«

Drhteč molk je zavladal v sobi. Gospa Molloy je prepadeno gledala moža, prijatelj Chimp pa je bil videti neizmerno osupel.

Misel, da bi se bila v srcu starega tovariša oglašila slaba vest in bi bil spoznal, kako podlo je opehariti prijatelja, se mu je zdela kar prečudna; ni se upal ustaviti ob nji.

Soapy Molloy je bil vse drugo kakor človek, ki ima kes oblast do njegove duše.

Chimp se je spominjal nekega filma, v katerem se je prevečani malopridnež ob donenju orgel mahoma izpreobrnil, toda Soapyja Molloya je dobro poznal: niti ko bi bile vse orgle v Londonu hkratu zapale, mu ne bi bile izvalile drugega kakor zaničljiv zmrdljaj nad tolikim nepotrebnim truščem.

»Tista hiša je oddana!« je nazadnje poparjeno rekel Soapy.

»Oddana?« je vprašal Chimp. »Kaj misliš s tem?«

»Reči hočem: oddana v najem?«

»V najem? A kdaj?«

»Davi sem zvedel. Bil sem v nekem salonu spodaj na Fleet Streetu, ko sta vstopila dva človeka, ki ju nisem poznal. In eden izmed njiju je rekel drugemu, da je vzel 'najino' hišo v najem.«

Chimp Twist se je neskladno zasmejal.

sice, ki niso nič drugega kot prtilkavi samci brez ust in prebavil, a z dobro razvitimi spolovili. Tako je pri teh ribicah prav dobro preskrbljeno, da ne izumro.

Za ribiče predstavlja morska žaba ogromno gospodarsko vrednost. V severnoevropskih morjih je ujamejo letno 5 do 6 milijonov kilogramov.

Toksitel je znanstveno ime za ribo, ki ji pravimo navadno strelec. Redko je daljša ko 30 cm in redko manj težka ko kilogram. Njeno meso je zelo okusno. Hrana si pridobiva na zanimiv način. Obstoji po navadi iz raznih muh. Če zapazi, da se je usledila mušica na nad vodo nagnjen list, se tiho približa in zažene na mušico iz gobčka curek vode s tako zanesljivostjo, da jo gotovo pogodi in prevrne v vodo. Tedaj se zažene z odprtim gobčkom na mušico v vodi in jo pogoltne. Te ribe zgreše redkokdaj svoj cilj.

Malajski rede strelec doma v posodah in se naslanjajo nad njegovo spretnostjo v lovu mušic.

Dr. L.

SPORT

Nov turnir z žogico

V nedeljo 6. decembra v Mikličevi dvorani

Pred dobrimi 14 dnevi je Hermesova sekcija otvorila table-teniško sezono, in sicer z velkim zanosom in tudi prodornim uspehom. Vse, kar je nudil njen odprtveni turnir — ki je bil predvsem namenjen propagandi — je presenetilo z ugodne strani, v prenovljenem in prenešenem vna-njem okviru se je sukalo okrog zelenih miz do 50 igralcev, ki so kar tekmovali med seboj, kdo bo pokazal več in priboril barvam svojega kluba častnejše mesto Bila je privedel, ki smo je bili resnične veseli, pa čeprav je slo navsezadnje »samo« za majhna prestižna vprašanja na propagandnem turnirju z najbolj nežnim sportnim orodjem.

Te dni smo prešli s prošnjo za objavo napovedi o novem table-teniškem turnirju, spet v izvedbi istega kluba, toda v drugačnim naslovom. Evo, kako je razpisan:

Za prvenstvo Ljubljane 1942

Sportna sekcija Hermesa priredi v nedeljo, dne 5. decembra tekmovalno za prvenstvo Ljubljane v table-tenisu za verifikacijo in neverifikacijo igralcev Slovenec, in sicer v naslednjih posebnih kategorijah:

V I. kategoriji imajo pravico udeležbe vsi igralci iz naše pokrajine. Zmagovalec prejme naslov »Prvak Ljubljane za leto 1942« in pokal v trajno last. Drugi, tretji in četrti pa praktična darila. Igra se po sistemu izpadanja, zadnja četvorica igra med seboj po četrtinalu za plasma.

V II. kategoriji, v kateri imajo pravico igranja vsi verifikirani in neverifikirani igralci Ljubljanske pokrajine, ki na zadnjem turnirju v glavnem delu niso dospeli med zadnje osmerico ali niso bili zmagovalci tolažilnega tekmovalja. Zmagovalci prejmejo štiri praktična darila.

Prvenstvo dam, Zmagovalka prejme naslov: »Prvakinja Ljubljane za leto 1942« in lepo praktično darilo, druga, tretja in četrti (če bo prijavljenih najmanj 20 igralk) prejmejo okusna praktična darila.

Prijavnina za vsako disciplino znaša Lir 5.—. Igralci II. kategorije lahko igrajo tudi v I. kategoriji.

Začetek tekmovalja za obe moški kategoriji bo ob 8., damska skupina pa bo začela igrati ob 10. vsi v dvorani javnega ODN ter odobreno. Vstopnina Lir 1. Uprava turnirja.

Pozdravljamo in želim čim lepši uspeh že vnaprej! Na nekatero podrobnost o turnirju se bomo še povrnili v teku prihodnjega tedna.

Rumunsko poljedelsko posojilo

Rumunsko kmetijsko ministrstvo je dobilo s posebnim zakonom pooblastilo, da lahko najme pri državnih kreditnih zavodih kratkoročno posojilo 500 milijonov le. Posojlo se bo obrestovalo po 5% in mora biti vrnjeno v enem letu. Zanj jamči finančno ministrstvo. Ta denar se bo porabil v prvi vrsti za nakup semenskega žita za poljedelne posevke.

Lisztov muzej v Budimpešti

Na Madžarskem so izdali poziv na vse prijatelje umetnosti, naj pošljejo vse spominske predmete ki so v zvezi z življenjem in delom velikega skladatelja Franca Liszta, muzeju, ki ga pravkar urejajo v Budimpešti. Ta muzej naj bi počastil pokojnika in bil hvalažna oddolžitve velikega mojstru glasbene umetnosti za vse njegovo delo. Mnogo spominskih predmetov je v gradu v Tiszavárkony, last neke gospe Sziney-Merse. Med njimi so zlasti važni izvorni rokopisi, ki jih je okoli 20.

»Tako se mu godi, kdor skuša ukantiti tovariša, kakor si hotel ti mene!« je rekel in studljivo trzil z rameni. »Bolje bi bilo, ko bi bil že od kraja pritegnil prijatelja Chimp. Da se zdaj stvar razplete, je treba človeka, ki ima glavo na pravem mestu, ne pa otročaja, kakršen si ti, ki ne znaš drugega kot osmukavati bedake z oljem za gramofone.«

Soapy je spričo te žalitve ponižno sklonil glavo, toda gospa Molloy je bila manj krotka od njega.

»Malo preveč govorite, Chimp,« se je hladno oglašila.

»Mislim, da imam za kaj,« se je odrezal gospod Twist in si zavil navoščene brke. »Vsekako je boljše, Soapy, da se odkrito pomeniva in se zadovoljiva vsak s svojim delom Finkyjevega zaklada. Sicer pa, kje je tista koliba?«

»Nikar nič ne govori, dokler ti ne pove, kje leži 'mrtvak'!« je gospa Molloy zaklicala možu.

»Kakor vam drago,« je malomarno rekel Chimp. Začel je nekaj besed na kos papirja in jih pokril z roko. »Zdaj pa še ti! Zapiši, kar veš, na drug kos papirja, Dolly pa naj prečita oboje.«

»Na prvi mah si našel pravo rešitev,« je ponižno menil Soapy.

»Najdem jih še na tucate, če treba,« je Twist ošabno odvrnil.

Soapy Molloy je napisal svoj del skrivnosti in podal listek ženi.

Dolly je razgrnila prvi list.

»V vodnjaku,« je prečitala z dokaj razburjenim glasom.

»In ostalo?« je nestrno vprašal Twist.

Turška tekstilna industrija

Po kakovosti so njeni izdelki v splošnem srednji

Turško trgovinsko ministrstvo je brezplačno razdelilo nedavno med prebivalstvo Anatolije še 5000 statev in k-ovratov. Dosedanji uspehi domačega dela po anatolskih vaseh so zelo razveseljivi in so mnogo pripomogli, da je postala Turčija glede uvoza platna, kotonine in drugih vrst blaga za delovne obleke bolj ali manj neodvisna od inozemstva. Od obstoja turške narodne države je polagala vlada v Ankaru največjo vnost na visoko razvito tekstilno industrijo. Za razvoj te industrijske panoge so dan Turčiji vsi pogoji. Turčija ima sama dovolj surovin saj prideluje mnogo bombaža, a turški kmetje rede mnogo ovac, tako da imajo volne še preveč.

Pridelovanje bombaža se je sistematično pospeševalo, na kakovost volne se je vedno polagala velika važnost. Ker zakon o pospeševanju industrije iz leta 1913 ni dosegel zaželenih uspehov, je bil leta 1927 zamenjan z novim. Uvoz strojev iz inozemstva je bil oploščen carine, znižani so bili davki kmetom, ki rede ovce, država je dajala dobrim rejcem in predelovalcem bombaža posebne nagrade itd. Tako se je posrečilo dvigniti tako ovčerejo kakor pridelovanje bombaža. Tekstilna industrija se je torej lahko uspešno razvijala.

V drugi polovici leta 1920 je dobila Turčija moderne tkalnice in predilnice. Zgrajene in opremljene so bile z nemško pomočjo. Velike turške tekstilne tovarne so že od začetka obratovalce z javnim denarjem. Na prvem mestu je v tem pogledu tkalnica in predilnica Kayseri, ki je izdelala leta 1939 blizu 20 milijonov metrov blaga in nad pol milijona kilogramov preje. Predilnice v Nazilli, ki izdelujejo večnoma volneno blago, so izdelale v istem letu 13,5 milijona metrov blaga in nad 400.000 kg preje. Tem slede predilnice v Bakirköy pri Istanbulu ter predilnice in tkalnice v Ereğli. V juliju 1939 so začele obratovati tekstilne tovarne v Malatyi s pridružno v Adani. Že v drugem letu svojega obstoja so izdelale te tovarne 7,3 milijona metrov blaga. Končno je treba omeniti še tvornice kamgarna in svile v Brusi.

Nedavno je dobila Turčija moderno opremljeno tvornico za predelovanje odpadkov blaga. Te tvorniške naprave je kupila v Rumuniji. Razen tega je moglo biti od začetka vojne razširjeno nobeno drugo industrijsko podjetje. Okrog 70 manjših zasebnih tekstilnih tovarn ne prihaja v poštev. Tem važnejše je pa izgradnja domače industrije. Težave, ki se mora turška tekstilna industrija vedno bolj boriti z njimi, so v tem, da ne dobiva dovolj preje iz Anglije. Nekateri vrste preje v Turčiji sploh niso izdelovali, angleške dobave so pa vedno bolj padele. Zadnje čase so skušali pomagati si z uvozom iz Indije, in sicer po suhem iz Perzijskega zaliva preko Bagdada. Tudi z Boğazarijo je sklenila Turčija pogodbo, po kateri dobavlja sama bogarskim predilnicam bombaž za predelavo, prejo pa dobivajo turške predilnice.

Po kakovosti so turški tekstilni izdelki srednji. Turška tekstilna industrija pa izdeluje tudi dobro blago za oblake. Siromašnejšemu prebivalstvu priškrbuje vlada po zelo zmernih cenah vojnično in bombaževnasto blago. Poraba naravne in umetne svile je v Turčiji razmeroma majhna in zato tudi v tem pogledu ni navezana na uvoz iz inozemstva.

Ribolov s pomočjo pomorskih vranov

Malo komu je znano, da na Japonskem še vedno ni izgnila stara navada loviti ribe s pomočjo pomorskih vranov, spadajočih v vrsto pelikanov. Ta način ribolova je bil na Japonskem že davno znan. Na p-ploti med mesti Tokio in Kyoto blizu mesta Nagoya leži ob reki Nagari kraj Gifu, kjer love ribe s pomočjo pomorskih vran. V svojih starih nošah se odpelejo ribi s čolni po reki, potem izpuste v vodo pomorske vrane in začno loviti z njihovo pomočjo ribe zlasti postvri. Čim ujam pomorski vran nekaj rib priplava nazaj k svojemu čolnu, spleza po deskah vanj in polzi na dno ulete ribe. Pomorski vrani so zelo dobro tresnini in vračajo se vedno k svojim čolnom. Z njihovo pomočjo love ribi ribe tudi pogosto ponoči ob gorečih bakljah. Pogled na množico ribiških čolnov v svitu gorečih bakelj je zelo slikovit.

Izbrano sadje pod kontrolo

Madžarski kmetijski minister je odredil kontrolo nad jabolkami najboljših vrst. V bodoče bo dovoljeno prodajati kvalitetna jabolka samo z dovoljenjem posebne komisije. Tozadevna uredba prinaša tudi navodila glede sortiranja in pakovanja kvalitetnih jabolk. Pospeševanje sadjarstva na Sedmograškem se pospešuje na eni strani s sadnimi razstavami in sadjarskimi tečaji, na drugi pa z ustanavljanjem sadjarskih združenj in urejanjem novih sadnih vrto. Prireajo se tudi potujoče sadjarske razstave, da se seznanijo sedmograški sadjarji s proučenimi metodami obiranja, sortiranja in pakovanja sadja. Tako hoče Madžarska izpremeniti Sedmograško v sadjarsko pokrajino. Prej je dajala Se mograško ob dobrih letinah do 4.000 vagonov sadja, večnoma jabolk.

Pridelovanje tobaka v Rumuniji

V okviru produkcijskega načrta avtonomne monopolne uprave bodo zasajali prihodnje leto v Rumuniji s tobakom 35 tisoč ha. Od tega bo odpadlo na Temes-Torantalski komita 4790 ha, na Aracki 2.300, na Karaški 132 in na Severinski 490.

Kat. r prodajas, nre-lej »Jutrove« oglase?

Dotrpela je in zatisnila svoje blage oči gospa

CIBIC ALOJZIJA roj. Kramaršič

soproga višjega svetnika v pokoju

dne 25. novembra t. l., previdena s tolažili sv. vere.

Na zadnji poti jo spremimo v petek, dne 27. novembra 1942 ob 4. uri popoldne iz kapelice sv. Janeza na Zalah na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, Novo mesto, Prosecco, dne 26. novembra 1942.

Zalujoci soprog CIBIC IVAN — in sorodniki

Umrla nam je naša ljubljena žena, draga mama i. t. d., gospa

ŠTREKELJ FRANČIŠKA roj. Marenko

dne 26. novembra t. l., previdena s tolažili sv. vere.

Pokopali jo bomo v soboto, dne 28. novembra 1942 ob 1/3. uri popoldne iz kapelice sv. Frančiška na Zalah na pokopališče k Sv. Križu.

Sv. maša zadušnica se bo brala v četrtek, dne 3. decembra 1942 ob 1/2. uri v župnijski cerkvi Trnovo.

Ljubljana, dne 26. novembra 1942.

ZALUJOCI OSTALI

P. G. Wodehouse

PODJETNI SAM

Humorističen roman

Glas ji je obtičal v grlu. Vrata so se bila mahoma odprla in spustila v sobo zalega, simpatičnega moža še mladih let in odkritega obraza. Ob pogledu na ta obraz so se gospodu Twistu bojevitost zablistale oči, med tem ko je Dolly s skesanim vzvikom burno planila novodošlec v objem.

»Oh, Soapy, dragec!« je zajecjajala. »Kako nápak sem te sodila!«

Možu z odkritim obrazom je bilo videti, kakor bi ga težilo najhujše breme, ki more tlačiti človeško dušo. Vendar se je zdelo, da ga je ta dokaz ljubezni vsaj trenutno potolažil.

»Tako si mi všeč, ljubica,« je dejal in stisnil ženico k sebi.

»Torej smem upati, angelček...?«

»Da, da, i menda, janjček moj sladki!«

Chimpa Twist je sprivil ta zopni prizor zakonske sprave nekam iz tira.

»Nu, ali bo kaj?« je zagodrnjal.

»Srček, Shimp mi je že vse povedal,« je nadaljevala gospa Molloy, ne meneč se za Twistovo nestrpnost. »Tudi zastran tistega denarja. veš, ki si ga siromaček vso noč iskal. Prav nič ti ne bom več očitala, če se boš kdaj pozno vrnil domov ali če te vso noč ne bo.«

To je bil velikodušen ustopek, ki bi ga bili mnogi

Urejuje: Davorin Ravljen — Izdaja za konzorcij »Jutra«: Stanko Virant — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja: Fran Jeran — Za inseratni del je odgovoren: Ljubomir Volčič — Vsi v Ljubljani